

การศึกษาศักยภาพในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอน
วิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 5

ปริญญานิพนธ์

ของ

สมพร ภูมิเวช

25 ก.ค. 2544

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์

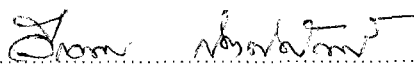
กุมภาพันธ์ 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ว 1217

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

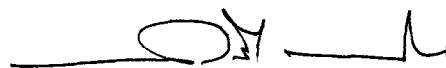
คณะกรรมการควบคุม

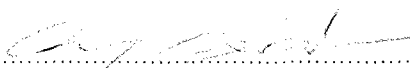
 ประธาน
(อาจารย์วิวัฒน์ กิตติศักดิ์)

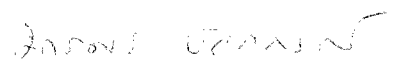
 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรรณ)

คณะกรรมการสอบ

 ประธาน
(อาจารย์วิวัฒน์ กิตติศักดิ์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรรณ)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์วรรณ วังวานิช)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์มารศรี บัววรรณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2544

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความเมตตาในการให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์วิรรณ กิตติศักดิ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรวิณ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วรรณ วงษ์วานิช และอาจารย์มารศรี บั้วราภรณ์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอจารึกไว้ในใจตลอดไป

กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ ที่ได้กรุณาร่างและตรวจแก้ไขบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ ที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยชี้แนะในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบพระคุณอาจารย์ศิริพร วัชรชัยโสภณศิริ และอาจารย์วัฒนา ปลาดะเพียน ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล คณาจารย์ผู้ปฏิบัติการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม คุณนงพงา ภูมิเรศ ที่กรุณาช่วยเหลือในการพิมพ์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ คุณณรงค์ ภูมิเรศ คุณวาสนา นาคประพันธ์ คุณวสันต์ พิมพ์รัมย์ ที่ให้การสนับสนุนด้านกำลังทรัพย์ และช่วยเหลือตลอดมา และเพื่อนครูโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคมที่เป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง

ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาของผู้ศึกษาตลอดมา คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และครูอาจารย์ที่ได้อบรมเลี้ยงดูประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา

สมพร ภูมิเรศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความหมายของสื่อการเรียนการสอน	9
ประเภทของสื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์.....	10
คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน	14
การเลือกสื่อการเรียนการสอน.....	15
การผลิตสื่อการเรียนการสอน	17
การใช้สื่อการเรียนการสอน.....	18
ประสิทธิภาพการสอน.....	21
พื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์.....	22
3 วิธีดำเนินการวิจัย	24
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	24
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	24
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	27
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	27
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	44
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	45
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	46
อภิปรายผล.....	47
ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	63
ประวัติผู้วิจัย.....	80

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามเพศ.....	28
2	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามอายุ.....	28
3	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	29
4	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามสาขาวิชาเอก – โท.....	29
5	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามจำนวนคาบที่สอน.....	30
6	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระยะเวลาที่ทำการสอน วิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย (ประสบการณ์การสอน)	31
7	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามการเข้ารับการอบรมการใช้ สื่อการเรียนการสอน.....	31
8	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูน ความรู้ทางภูมิศาสตร์.....	32
9	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกความชอบในการสอนวิชานี้.....	32
10	ปริมาณงบประมาณที่หมวดสังคมศึกษาแต่ละโรงเรียนได้รับเพื่อใช้ในการจัดซื้อ และผลิตสื่อการเรียนการสอน.....	33
11	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามพื้นฐานความรู้.....	33
12	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระดับความสามารถในการ เลือกสื่อการเรียนการสอน.....	34
13	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระดับความสามารถในการ ผลิตสื่อการเรียนการสอน.....	35
14	จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระดับความสามารถในการ ใช้สื่อการเรียนการสอน.....	36
15	เปรียบเทียบความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์... ..	36
16	เปรียบเทียบความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์... ..	37
17	เปรียบเทียบความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์... ..	37
18	เปรียบเทียบความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน.....	38
19	เปรียบเทียบความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน โดยศึกษาเป็นรายคู่... ..	38

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
20 เปรียบเทียบความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน.....	39
21 เปรียบเทียบความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน โดยศึกษาเป็นรายคู่.....	39
22 เปรียบเทียบความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน.....	40
23 ปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และ การใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอน วิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก.....	41

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาของไทยในอนาคต มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีคุณธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม มีวิจักษณ์ทัศน์ที่ดี เป็นคนมีคุณภาพ เข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาของไทยมีคุณภาพมากขึ้น ประกอบด้วย หลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน กล่าวคือ หลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่น หลากหลาย สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมและท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร อีกทั้งครูจะต้องพัฒนาตนเอง ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียน ครูจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนจากที่ครูเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้บอกเนื้อหา นักเรียนมีหน้าที่ฟังและท่องจำ วิธีการแบบเดิมนี้อาจทำให้คุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนรู้ไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นการเรียนการสอนที่ดีต้องเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้มีโอกาสคิด ทำ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ให้ผู้เรียนได้ทดลอง ใช้วิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ และวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นคือ การใช้สื่อการเรียนการสอน เพราะสื่อการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ดังที่ อัญชลี เศรษฐเสถียร กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือหรือตัวกลางที่จะช่วยสื่อความหมายระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้เข้าใจตรงกัน ช่วยให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอน และการสอนไม่น่าเบื่อ ผู้เรียนก็สามารถเข้าใจบทเรียนได้อย่างถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งที่เป็นประสบการณ์จริงและประสบการณ์จำลอง ผู้เรียนมีความสนใจและตั้งใจในการเรียนดีกว่าการสอนโดยครูบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว (อัญชลี เศรษฐเสถียร, 2526 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สมบูรณ์ สงวนญาติ ที่กล่าวถึงคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ
2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นโดยใช้เวลาน้อยลง
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้น
4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ มั่นใจ และจดจำได้นาน
5. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในการเรียนรู้
6. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้ได้

- 6.1 ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
- 6.2 ทำสิ่งที่เป็นามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
- 6.3 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
- 6.4 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูเร็วขึ้น
- 6.5 ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้เล็กเหมาะแก่การศึกษา
- 6.6 ทำสิ่งที่เล็กมากให้มองเห็นได้ชัดเจนขึ้น
- 6.7 นำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาในปัจจุบัน
- 6.8 นำสิ่งที่ไกลมาศึกษาในห้องเรียนได้
7. ช่วยลดการบรรยายของผู้สอนลง แต่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น
8. ช่วยลดการสูญเสียเวลาทางการศึกษา เพราะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้เรียนสอบตกน้อยลง (สมบุญ สวงวนาติ. 2534 : 44)

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งเร้าที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอน ดังที่ อัญชลี เศรษฐเสถียร กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนช่วยเร้าความสนใจและจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความพอใจอยากที่จะเรียนรู้ ไม่เบื่อหน่ายขณะที่เรียน (อัญชลี เศรษฐเสถียร. 2526 : 44) ขณะเดียวกัน รอยเดือน สุภาพ ได้กล่าวยั่วว่า นอกจากสื่อการเรียนการสอนจะเป็นสิ่งเร้าแล้ว สื่อการเรียนการสอนยังช่วยทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสด้วยประสาทหลายทางขึ้น แทนที่จะใช้การฟังแต่เพียงอย่างเดียว ดังคำพังเพยที่ว่า “ลิบปากว่า ไม่เท่าหนึ่งตาเห็น ลิบตาเห็นไม่เท่าหนึ่งมือคลำ” (รอยเดือน สุภาพ. 2529 : 2) ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ครูสอนได้รวดเร็วและง่าย จำได้อย่างถาวร ลืมยาก

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีทำให้โลกมีปัญหามากมาย การศึกษาจึงควรเป็นไปเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ไขปัญหาเหล่านี้มนุษย์จะต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนั้นมนุษย์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ซึ่ง สวาท เสนาณรงค์ กล่าวว่า วิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่เสริมสร้างสติปัญญาทุกด้าน ทั้งการสังเกต พิจารณา ความจำ จินตนาการ การตัดสินใจ การหาเหตุผล วิชาภูมิศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาชีวิตประจำวันที่เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ รู้วิธีแก้ปัญหา ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อโลก (สวาท เสนาณรงค์. 2510 : 3) ในขณะที่ประเสริฐ วิทยารัฐ ให้ความเห็นว่า ความรู้ทางภูมิศาสตร์จะมีส่วนช่วยในการดำรงชีพและการประกอบอาชีพ ช่วยให้คนสามารถปรับตัวเอง หรือปรับสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง การที่มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมได้จะเป็นผลให้สามารถแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีผลในการพัฒนาประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม (ประเสริฐ วิทยารัฐ. 2535 : 8) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ ทศนิย ทองสว่าง และทวี ทองสว่าง ที่ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของวิชาภูมิศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. คุณค่าในด้านอาชีพ ช่วยให้มนุษย์ในภูมิภาคต่าง ๆ เข้าใจในเรื่องการประกอบอาชีพดีขึ้น
2. คุณค่าในการพัฒนาสติปัญญา ช่วยให้เกิดความเฉลียวฉลาดในการพิจารณา และตีความหมายสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
3. คุณค่าในการเป็นพลเมืองดี มีความเฉลียวฉลาด ช่วยให้เกิดความคิดในการนำเอาหลักวิชาภูมิศาสตร์มาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง
4. คุณค่าในการส่งเสริมความรู้วิชาแขนงอื่น ๆ ช่วยให้วิชาอื่น ๆ มีความหมายยิ่งขึ้น เช่น วิชาประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา ฯลฯ
5. คุณค่าในการส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ช่วยให้การศึกษานอกสถานที่ การท่องเที่ยว และการสำรวจมีความรวดเร็วขึ้น
6. คุณค่าในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างชาติ ช่วยให้เข้าใจลักษณะภูมิประเทศภูมิอากาศ ฐานะทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศอื่น ซึ่งจะเกิดผลดีทางด้านการทูต และการอยู่ร่วมโลกเดียวกัน (ทัศนีย์ ทองสว่าง และทวี ทองสว่าง. 2523 : 3-4)

จากแนวความคิดดังกล่าวจะเห็นว่าคุณค่าของวิชาภูมิศาสตร์มีหลายประการ โดยเฉพาะการทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล ไม่เชื่อโชคลาง ยอมรับความจริงที่ได้พิสูจน์แล้ว ทั้งยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ดังนั้น การเรียนวิชาภูมิศาสตร์จึงมีความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง แต่เท่าที่ปรากฏพบปัญหว่านักเรียนส่วนใหญ่เบื่อหน่ายที่จะต้องเรียนวิชาภูมิศาสตร์ และไม่ชอบวิชานี้ ซึ่ง ศรีสอาด ตั้งประเสริฐ กล่าวว่านักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาท่องจำที่น่าเบื่อสาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของวิชาภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะวิชาภูมิศาสตร์ภูมิภาคที่เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับโลกในทุก ๆ ด้าน นับแต่สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ซึ่งต้องบรรจุเนื้อหามากมายลงในวิชาเหล่านี้ (ศรีสอาด ตั้งประเสริฐ. 2530 : 1) นอกจากนี้อาจจะมาจากสาเหตุประการอื่นๆ เช่น นักเรียนไม่ชอบครูผู้สอน วิธีสอนของครูไม่น่าสนใจ ครูส่วนใหญ่ไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะครูอาวุโส จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่จะเพิ่งเล็งเห็นว่าการสอนของครู ซึ่ง เคฟเฟอร์ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการสอนของครูว่า ครูมักจะสอนนักเรียนเหมือนกับครั้งที่ตนเองเคยถูกสอนมาแต่เดิม ไม่ได้สอนเหมือนกับวิธีที่เคยเรียนวิชาการสอนมา (ภรณ์ี หรรษพัฒน์กุล. 2517 : 3; อ้างอิงจาก Kieffer . Audio – Visual Materials in Teacher Education. P15.) ในทำนองเดียวกัน ธีร์ศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ ได้กล่าวถึงวิธีการสอนของครูว่า ครูส่วนใหญ่จะเล่า หรือบอกเนื้อหาวิชาให้แก่ นักเรียน นักเรียนมีหน้าที่ฟัง หรือจดตาม และอ่านหนังสือแบบเรียน (ธีร์ศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ. 2517 : 2) ซึ่งในการอธิบายหรือบรรยายของครูนั้น บางครั้งไม่สามารถทำให้นักเรียนเกิดมโนภาพ เกิด

ความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง แต่ทั้งนี้การเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์ตรงต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง การใช้สื่อการเรียนการสอนจะช่วยทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ผู้เรียนมีโอกาสสังเกต จดจำ ผึกทักษะ และสามารถนำความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่การที่ครูจะนำเอาสื่อการเรียนการสอนมาใช้ให้ได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น

1. การเลือกสื่อการเรียนการสอน
2. การผลิตสื่อการเรียนการสอน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. ประสบการณ์การสอนของครู
5. พื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์

การเลือกสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำมาประกอบการสอนนั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะสื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท หลายชนิด สื่อแต่ละชนิดมีคุณค่าอยู่ในตัวเอง การนำเอาสื่อชนิดใดมาใช้ครูผู้สอนต้องเลือกให้เหมาะสมจึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกทั้งในการเลือกสื่อการเรียนการสอนครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเสมอว่าไม่มีสื่อใดเหมาะสมกับทุกจุดมุ่งหมายและทุกเนื้อหาวิชา ดังนั้นการเลือกสื่อการเรียนการสอนใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยเชาว์และความสามารถของครู ซึ่งมีข้อเรื่องที่จะทำได้โดยง่าย เพราะครูบางคนก็ไม่สามารถที่จะทำได้

การผลิตสื่อการเรียนการสอน ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน โรงเรียนไม่มีงบประมาณที่จะซื้อสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเพียงพอ เพราะอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มักมีราคาแพง ที่มีจำหน่ายก็มีอยู่ไม่มากนัก และบางโรงเรียนอยู่ห่างไกล ไม่สามารถหาซื้อได้ตามความต้องการ ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องจะต้องคิดค้น และประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนบางอย่างขึ้นมาใช้เอง ซึ่งในการผลิตสื่อการเรียนการสอนนั้นต้องอาศัยประสบการณ์และทักษะความสามารถในการผลิตของครู เพื่อให้ได้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน

การใช้สื่อการเรียนการสอน วิจิต สุวรรณรัตน์ กล่าวว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนจะได้ผลดีขึ้นอยู่กับทักษะของครูผู้สอน หมายถึง ความสามารถของครูผู้สอนที่จะนำเอาอุปกรณ์ต่าง ๆ ไปใช้ให้เหมาะสมกับวิชาเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และใช้ได้ถูกต้องตามคุณลักษณะของสื่อการเรียนการสอนนั้น ๆ (วิจิต สุวรรณรัตน์, 2513 : 2) ซึ่งถ้าครูผู้สอนไม่มีทักษะในการใช้ อาจทำให้การเรียนการสอนได้ผลไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร แม้ว่าสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่จะทันสมัย หรือมีราคาแพงก็ตาม

ประสบการณ์การสอน ครูที่มีประสบการณ์การสอนมานานย่อมจะสามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย ทั้งนี้เพราะครูที่มีประสบการณ์จะเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้ดี และสามารถพิจารณาเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับความต้องการและวัยของผู้เรียน

พื้นฐานความรู้ ครูที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์จะสามารถเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้อย่างชัดเจน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตร อีกทั้งยังสามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบทเรียนที่จะสอน ทั้งนี้เพราะครูที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์จะได้รับการฝึกฝนในด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนเฉพาะรายวิชามาก่อนแล้ว

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการนำเอาสื่อการเรียนการสอนมาใช้ประกอบการสอนให้ได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของครูผู้สอน ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนและประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น แต่ในสภาพปัจจุบันจากการศึกษาของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านพบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนของครูนั้น นอกจากจะมีปัญหาว่าครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนแล้ว ยังพบปัญหาว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีสื่อการเรียนการสอนเพียงพอกับความต้องการ ดังเช่นผลการวิจัยของ พนอจิตร โกมลวาช ที่ได้ศึกษาสถานภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา ของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนหนังสือเอกสารสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ขาดอุปกรณ์การสอน ครูไม่มีความรู้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนเอง และไม่มีประสบการณ์ในการดัดแปลงวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบการสอน (พนอจิตร โกมลวาช, 2536 : บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของประยูร ดาศรี ที่พบว่าปัญหาการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเกิดจากการที่โรงเรียนขาดหนังสืออ่านประกอบ ขาดอุปกรณ์การสอน ขาดอุปกรณ์และวัสดุสำหรับผลิตอุปกรณ์การสอน อุปกรณ์การสอนที่มีอยู่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนต่ำ และครูขาดทักษะในการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทเครื่องมือวิทยาศาสตร์ (ประยูร ดาศรี, 2520 : 97) ในทำนองเดียวกัน ทวี ทองสว่าง และดรุณี พุ่งสาคร ได้กล่าวถึงปัญหาการใช้อุปกรณ์และอื่น ๆ ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ว่า การใช้อุปกรณ์ของครูไม่สอดคล้องกับบทเรียน ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย ครูและนักเรียนไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับเตรียมอุปกรณ์ อุปกรณ์บางประเภทไม่เหมาะสมมีขนาดเล็กเกินไป อุปกรณ์ใช้แล้วไม่มีสถานที่เก็บให้เรียบร้อย ครูใช้แผนที่ประกอบการสอนอย่างเดียว ขาดเงินที่จะจัดหาซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ (ทวี ทองสว่าง และดรุณี พุ่งสาคร, 2520 : 68-69)

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูนั้น เกิดจากการที่ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในเทคนิควิธีการเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างดีพอ เพราะเชื่อว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์บางคนไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ ไม่ได้เรียนวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาเอกหรือวิชาโทมาก่อน อีกทั้งยังมีปัญหาสื่อการเรียนการสอนมีราคาแพงเกินไป บางประเภทก็หายาก จึงไม่สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดความสนใจ ไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนมัธยมศึกษาต่าง ๆ ได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ทั้งที่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก ซึ่งโรงเรียนแต่ละโรงเรียน แต่ละขนาดย่อมมีความพร้อมด้านทรัพยากร ความสามารถในการเลือก การผลิต

และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ของครูผู้สอนแต่ละคน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะส่งผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยโดยรวม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษาพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5
3. เพื่อศึกษาประสบการณ์การสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหาและความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ในการจัดบริการและจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น สถานบันที่ผลิตครูใช้เป็นแนวทางในการผลิตครูให้มีประสิทธิภาพในการใช้สื่อการเรียนการสอน และท้ายสุดกระทรวงศึกษาธิการสามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริการด้านสื่อการเรียนการสอนแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำการศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน พื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประสบการณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์ และปัญหาในการเลือก การผลิต

และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น

2. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนทั้งสิ้น 134 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี ซึ่งมีจำนวนโรงเรียน 134 โรงเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบและความคิดเห็นที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ถือว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความจริงเชื่อถือได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

หมายถึง สิ่งที่น่ามาใช้ในการประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จำแนกได้ 3 ประเภท คือ

- สื่อประเภทวัสดุประกอบการอ่าน ได้แก่ แบบเรียน หนังสือประกอบการค้นคว้า นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ

- สื่อประเภทอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา ได้แก่ โสตทัศนวัสดุ (SOFTWARE) เครื่องมือโสตทัศนศึกษา (HARDWARE) และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้โสตทัศนวัสดุและเครื่องมือโสตทัศนศึกษา

ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์

หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

ครูที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์

หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนที่ได้รับการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาเอก หรือวิชาโท รวมทั้งผู้ที่เคยผ่านการอบรมวิชาภูมิศาสตร์

ประสบการณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์

หมายถึง ระยะเวลาการปฏิบัติการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้ คือ ต่ำกว่า 5 ปี, 5 – 9 ปี, 10 – 14 ปี, และ 15 ปีขึ้นไป

ปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอน

หมายถึง อุปสรรคที่ทำให้ผู้ปฏิบัติการสอนในรายวิชามิศาสตร์ไม่สามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน

ความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติการสอนในรายวิชามิศาสตร์ประเทศไทยเลือกสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามเนื้อหาวิชา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน

ความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอน

หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติการสอนในรายวิชามิศาสตร์ประเทศไทยใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามคุณลักษณะของสื่อ นั้น ๆ

ความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอน

หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติการสอนในรายวิชามิศาสตร์ประเทศไทยสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้และต้องเคยผลิตใช้เองด้วย

โรงเรียนขนาดใหญ่

หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

โรงเรียนขนาดกลาง

หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 – 1,499 คน

โรงเรียนขนาดเล็ก

หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 – 499 คน (กรมสามัญศึกษา. 2532 : 1)

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ครูผู้สอนวิชามิศาสตร์ในรายวิชามิศาสตร์ประเทศไทยมากกว่า 50% ไม่สามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนวิชามิศาสตร์ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชา
2. ครูผู้สอนวิชามิศาสตร์ที่มีพื้นฐานความรู้ทางมิศาสตร์ย่อมมีความรู้ทางด้านการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูผู้สอนวิชามิศาสตร์ที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางมิศาสตร์
3. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนวิชามิศาสตร์มากย่อมมีความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชามิศาสตร์มากกว่าครูผู้สอนวิชามิศาสตร์ที่มีประสบการณ์การสอนน้อย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิชาภูมิศาสตร์เป็นศาสตร์ทางพื้นที่ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ กับกิจกรรมของมนุษย์ที่กระจายตัวอยู่ในดินแดนต่าง ๆ ของโลก การเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์จึงเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี แต่เนื่องจากวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่มีขอบข่ายของเนื้อหากว้างมาก มีเนื้อหาที่กล่าวถึงทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นการเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้บอก นักเรียนเป็นผู้ฟังอาจทำให้นักเรียนเกิดมโนภาพไม่ชัดเจน การนำเอาสื่อการเรียนการสอนมาช่วยจะทำให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดมีความเข้าใจทั้งในทางรูปธรรมและนามธรรมที่สลับซับซ้อน ซึ่งมีผลทำให้การเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จมากขึ้น แต่ทั้งนี้การนำเอาสื่อการเรียนการสอนมาใช้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการเลือก การผลิต การใช้สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ของครูผู้สอนด้วย

ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

จากการศึกษาคำาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "สื่อการเรียนการสอน" (Instruction Media) ไว้หลายท่าน อาทิ

สุภัทรา ชูสม ได้ให้ความหมายสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค หรือวิธีการต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน (สุภัทรา ชูสม, 2536 : 33) ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ขาวหา ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลาง หรือพาหนะนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี (วาสนา ขาวหา, 2522 : 142) ในขณะที่ ชาญชัย อินทรสุนานนท์ กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนหมายถึง สื่อที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยเฉพาะ โดยครอบคลุมถึงวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการทุกรูปแบบที่ไม่เฉพาะแต่สื่อที่เป็นวัสดุ หรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น กิจกรรม การสาธิต การฉายภาพยนตร์ สไลด์ เทป กระดานขอลัก การศึกษานอกสถานที่ นาฏการ การสัมภาษณ์ การสำรวจ การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น การทดลอง (ชาญชัย อินทรสุนานนท์, ม.ป.ป. : 7)

นอกจากนี้นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

เจอร์ลาร์ช และ เอลลี กล่าวว่าสื่อการเรียนการสอน หมายถึง บุคคล วัสดุ เหตุการณ์ ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ดังนั้น ครู เอกสารประกอบการ

เรียน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจัดเป็นสื่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น (Gerlach and Ely. 1971 : 282) และ หลุยส์กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือช่วยสื่อความหมาย จัดขึ้นโดยครูและผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือทุกชนิดจัดเป็นสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ फिल्मสตริป รูปภาพ แผนที่ ของจริง และทรัพยากรจากแหล่งชุมชน (Shores Louis. 1960 : 1)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า สื่อการเรียนการสอนนั้นมีความหมายกว้างขวางครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นตัวกลางในการสื่อความหมายระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้เข้าใจตรงกัน ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของสื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

ปัจจุบันสื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์นั้นมีอยู่หลายชนิด แต่ละชนิดมีรูปแบบและวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน ดังนั้น การจำแนกสื่อการเรียนการสอนให้เป็นหมวดหมู่จะทำให้สะดวกต่อการนำมาใช้และการเก็บรักษา สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุประกอบการอ่าน
2. สื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา
3. สื่อการเรียนการสอนประเภทแหล่งวิทยาการในชุมชน

สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุประกอบการอ่าน สิริวรรณ ศรีพหล กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุประกอบการอ่าน หมายถึง สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุสิ่งพิมพ์ หรือวัสดุสำหรับการเรียนการสอน ได้แก่

1. แบบเรียน เป็นหนังสือที่ใช้ในห้องเรียน มีทั้งแบบเรียนที่พิมพ์โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และที่บริษัทเอกชนจัดพิมพ์ขึ้น ครูผู้สอนควรใช้แบบเรียนหลาย ๆ เล่มประกอบกัน
2. หนังสืออ่านประกอบบทเรียน เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ความรู้ทางภูมิศาสตร์
3. เอกสารประกอบการค้นคว้า เช่น หนังสือแผนที่ หนังสือรายปี พจนานุกรม สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฯลฯ
4. นิตยสารต่าง ๆ และหนังสือพิมพ์รายวัน
5. สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ เช่น วารสารภูมิศาสตร์ ข่าวสารการธรณี สิ่งพิมพ์จากสำนักงานจังหวัด กรมที่ดิน กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรธรณี กรมอุตุนิยมวิทยา ฯลฯ เอกสารเหล่านี้มักทันสมัยอยู่เสมอ นักเรียนสามารถนำมาจัดป้ายนิเทศ ประกอบการรายงาน ค้นคว้า อภิปรายได้ (สิริวรรณ ศรีพหล. 2528 : 1150)

สื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา หรือสื่อการเรียนการสอนประเภทที่ไม่ใช่หนังสือ วนิดา จึงประสิทธิ์ ได้แบ่งสื่อประเภทนี้เป็นชนิดย่อย ๆ ดังนี้

ก. ประเภทโสตทัศนวัสดุ ได้แก่

1. ประเภทภาพประกอบการสอน

1.1 ภาพที่ไม่ต้องฉาย

- 1.1.1 ภาพเขียน
- 1.1.2 ภาพแขวนผนัง
- 1.1.3 ภาพตัด
- 1.1.4 สมุดภาพ
- 1.1.5 ภาพถ่าย

1.2 ภาพที่ต้องฉาย

- 1.2.1 สไลด์
- 1.2.2 फिल्मสตริป
- 1.2.3 ภาพทึบ
- 1.2.4 ภาพโปร่งแสง
- 1.2.5 ภาพยนตร์
- 1.2.6 เทปบันทึกภาพ

2. ประเภทวัสดุฉายเส้น

- 2.1 แผนภูมิ
- 2.2 กราฟ
- 2.3 แผนภาพ
- 2.4 โปสเตอร์
- 2.5 การ์ตูน
- 2.6 รูปสเก็ต
- 2.7 แผนที่ ได้แก่ แผนที่ภูมิประเทศ แผนที่โครงร่าง แผนที่ชุด แผนที่เล่ม แผนที่เส้นทาง
แผนที่พิเศษ ภาพถ่ายดาวเทียม และภาพถ่ายทางอากาศ เป็นต้น
- 2.8 ลูกโลก

3. ประเภทวัสดุมีทรง หรือประเภทวัสดุสามมิติ

- 3.1 ของจริง
- 3.2 หุ่นจำลอง
- 3.3 หุ่นล้อแบบ
- 3.4 กระดาษทราย
- 3.5 เชื่อมทิศ

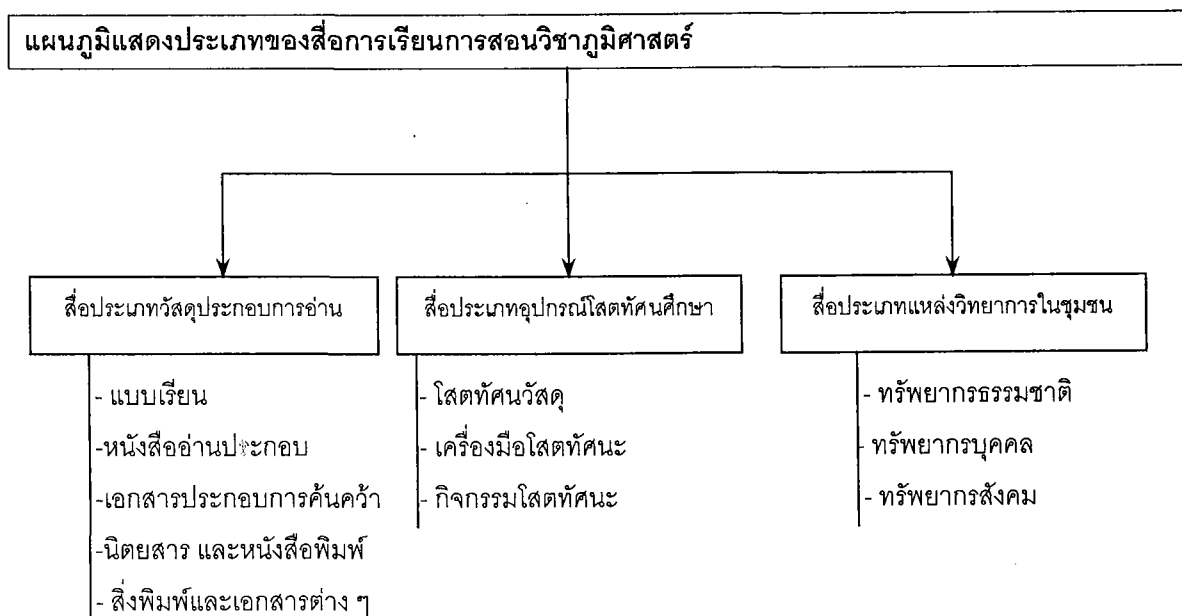
- 3.6 เครื่องมือวัดอุณหภูมิ ความกด และปริมาณน้ำฝน
- 4. ประเภทกระดาน และแผ่นป้ายแสดง
 - 4.1 กระดานดำ หรือกระดานชอล์ก
 - 4.2 กระดานแม่เหล็ก
 - 4.3 แผ่นป้ายสำลี
 - 4.4 กระเป๋าดิน
 - 4.5 ป้ายนิเทศ
 - 4.6 แผ่นป้ายไฟฟ้า
- 5. ประเภทโสตทัศนศึกษา
 - 5.1 ระบบขยายเสียง
 - 5.2 แผ่นเสียง
 - 5.3 เทปบันทึกเสียง
 - 5.4 เทปโทรทัศน์ (วีดีโอเทป)
- ข. ประเภทเครื่องมือโสตทัศนศึกษา ได้แก่
 - 1. เครื่องฉายภาพยนตร์
 - 2. เครื่องฉายสไลด์และฟิล์มสตริป
 - 3. เครื่องฉายภาพทึบ
 - 4. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ หรือเครื่องฉายภาพโปรเจกเตอร์
 - 5. เครื่องฉายกระจกภาพ
 - 6. เครื่องเล่นจานเสียง
 - 7. เครื่องเทปบันทึกเสียง
 - 8. เครื่องเทปบันทึกภาพ
 - 9. จอฉายภาพ
 - 10. เครื่องรับวิทยุ
 - 11. เครื่องรับโทรทัศน์
 - 12. เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา
 - 13. เครื่องช่วยสอน และเครื่องมือทางการศึกษาอื่นๆ
- ค. ประเภทกิจกรรมโสตทัศนศึกษา
 - 1. งานที่เป็นโครงการ
 - 2. การสร้างสถานการณ์จำลอง และเกม

3. นาฏการ
4. การจัดแสดง
5. การทดลอง
6. การสาธิต
7. การศึกษานอกสถานที่ (วนิดา จีประสิทธิ์. 2526 : 24-28)

สื่อการเรียนการสอนประเภทวิทยากรในชุมชน อนงค์พร สมานชาติ ได้แบ่งแหล่งวิทยากรในชุมชน เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งครูอาจใช้ให้นักเรียนไปดู สังเกตจากของจริง เช่น ลักษณะภูมิประเทศแบบต่าง ๆ (แม่น้ำ ลำธาร ดิน หิน แร่ ภูเขา เกาะ ทะเล ฯลฯ)
2. ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ บุคคลในชุมชน หรือผู้มาเยี่ยมชุมชนเป็นครั้งคราว ซึ่งมีความรู้ความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งอาจจะถูกเชิญมาเป็นวิทยากร บรรยาย อภิปราย หรือสาธิตให้นักเรียน หรือให้นักเรียนไปขอสัมภาษณ์
3. ทรัพยากรสังคม ได้แก่ สิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้น ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ หอพิพิธภัณฑสถาน หอสมุดประชาชน โรงงานอุตสาหกรรม เขื่อน ฝาย ฯลฯ โดยครูนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ (อนงค์พร สมานชาติ. 2524 : 26)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นแผนภูมิแสดงประเภทสื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ได้ดังนี้

แต่จากประสบการณ์การเรียนรู้และการสอนวิชาภูมิศาสตร์ของผู้ศึกษาพบว่า สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ที่ครูผู้สอนนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนประจำ จะเป็นสื่อที่สะดวกในการนำมาใช้และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่

1. หนังสืออ่านต่าง ๆ เช่น แบบเรียน วารสารภูมิศาสตร์ ฯลฯ
2. กระดานดำ และชอล์ก
3. ใบความรู้
4. แผนที่
5. ลูกโลก
6. หุ่นจำลอง และตัวอย่างของจริง
7. แผนภูมิ แผนภาพ
8. ป้ายนิเทศ
9. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (โอเวอร์เฮด โปรเจคเตอร์)
10. วีดิทัศน์
11. ชุดการสอน
12. ภาพถ่าย ซึ่งเก็บรวบรวมภาพเป็นชุด ๆ
13. สไลด์
14. การศึกษานอกสถานที่
15. เครื่องฉายภาพทึบแสง (โอเพค โปรเจคเตอร์)

คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนนับว่ามีคุณค่ายิ่งต่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน และจะเพิ่มคุณค่ามากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะสื่อการเรียนการสอนสามารถนำมาใช้ประกอบการสอนให้ได้ผลดีกับผู้เรียนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา สมิตา บุญวาส กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนจำเป็นต่อการเรียนการสอนมาก เพราะมีเรื่องราวมากมายที่ผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับรู้ชัดเจนเท่ากับการใช้สื่อการเรียนการสอน (สมิตา บุญวาส. 2539 : 42) ในขณะที่ สันต์ ธรรมบำรุง ได้เน้นให้เห็นถึงคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนว่า สื่อการเรียนการสอนช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ง่ายขึ้น และประหยัดเวลา (สันต์ ธรรมบำรุง. 2522 : 142) ขณะเดียวกัน นิพนธ์ สุขปรีดี ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนว่า เป็นสื่อที่ช่วยในการถ่ายทอดความคิดระหว่างครูกับนักเรียน ช่วยให้ครูสามารถถ่ายทอดข้อเท็จจริง ทักษะ ทศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้ง ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในเรื่องที่สอน ซึ่งจะเป็นรากฐานให้เกิดความเข้าใจ และเกิดความจำอย่างถาวร (นิพนธ์ สุขปรีดี. 2518 : 13) ส่วน วนดา จิ่งประสิทธิ์ ได้กล่าวย้่าว่า สื่อ

การเรียนการสอนมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนมาก จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาอย่างแยกกันไม่ออก (วนิดา จิ่งประสิทธิ์. 2526 : 35) และจากการสำรวจความต้องการในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒของบุญเกื้อ ครอบหาเวช พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่วนมากมีความเห็นว่า สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนปานกลาง และมาก เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่เคยเรียน และสอนวิชาการศึกษามาก่อน ย่อมจะทราบและเข้าใจในเรื่องประโยชน์ และความสำคัญของการสอน (บุญเกื้อ ครอบหาเวช. 2520 : 493)

ในขณะที่ ธาวิณี วีระสกุลรัตน์ ทำการศึกษาการใช้วีดิโอเทปเพื่อการสอนซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์ ภายภาคชีวภาพ เรื่องรังสีที่มองไม่เห็น พบว่าบทเรียนวีดิโอเทปที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถใช้สอนซ่อมเสริมได้ดี ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังจากเรียนซ่อมเสริมแล้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยที่ภายหลังเรียนซ่อมเสริมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนซ่อมเสริม ทั้งนี้เพราะในระหว่างที่เรียนโดยการชมวีดิโอเทป ในบทเรียนจะมีคำถามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในระหว่างชมรายการ ทำให้นักเรียนสนใจ ตั้งใจ และติดตาม นักเรียนจึงมีความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนดียิ่งขึ้น นอกจากนี้นักเรียนยังมีความกระตือรือร้นในการตอบคำถามระหว่างชมรายการ ตั้งใจทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ และจากการสอบถามความเห็นของนักเรียนพบว่า การเรียนเรื่องรังสีที่มองไม่เห็นจากการชมวีดิโอเทปนั้นน่าสนใจมาก (ธาวิณี วีระสกุลรัตน์. 2528 : 43) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรองกาญจน์ ไชยวงศ์ ที่พบว่า ในการสอนภาษาฝรั่งเศสโดยใช้สื่อการเรียนการสอนจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนุกสนานในการเรียนมาก และเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น (กรองกาญจน์ ไชยวงศ์. 2522 : บทคัดย่อ) และยังสอดคล้องกับยุพิน พิพิธกุล ที่ให้ทัศนะว่า ในการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์โดยใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบการสอนจะช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี สร้างเสริมความสนใจของนักเรียน ประหยัดเวลาในการสอน ช่วยส่งเสริมเจตคติที่ดีแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ยุพิน พิพิธกุล. 2531 : 16-17) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า สื่อการเรียนการสอนนั้นมีคุณค่าและมีความสำคัญในการใช้ประกอบการเรียนการสอนในทุกสาขาวิชา ในการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ก็เช่นกัน สื่อการเรียนการสอนมีส่วนช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังเช่นผลการศึกษาของ ประยูร ดาศรี ที่ทำการศึกษาปัญหาการเรียนการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า ครูภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของอุปกรณ์การสอน เพราะอุปกรณ์การสอนช่วยสร้างบรรยากาศการเรียน ทำให้บทเรียนสนุกสนาน เด็กเข้าใจบทเรียนกว้างขวางยิ่งขึ้น เด็กสนใจบทเรียนและเรียนดีขึ้น นอกจากนี้อุปกรณ์การสอนช่วยเด็กให้จดจำเนื้อหาที่เรียนได้นาน ช่วยประหยัดเวลาสอนของครู (ประยูร ดาศรี. 2518 : 92-93) และจากการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้น ป. 6 โดยให้ครูสอนโดยการบอกเล่าและบรรยาย และสอนโดยใช้อุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ เช่น รูปภาพ ฟิล์มสตริป ภาพวาดโครงร่าง และหุ่น ของวัตถุพบว่าถ้าครูใช้อุปกรณ์การสอนจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนโดยครูบอกเล่าและบรรยาย เพราะการสอนโดยใช้อุปกรณ์ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดี อีกทั้ง

ยังมองเห็นภาพของจริงด้วย (Ann Rorem Watts. 1965 : 1519) อย่างไรก็ตาม ดร.ณิ พึงสาคร กล่าวว่าสื่อการเรียนการสอนทุกชนิดจะมีคุณค่ามากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการใช้ของผู้สอนเป็นสำคัญ (ดร.ณิ พึงสาคร. 2526 : 24) เพราะถ้าครูใช้ไม่เหมาะสมและไม่ถูกวิธีแล้ว สื่อการเรียนการสอนจะดีเลิศขนาดไหนก็ไม่ก่อให้เกิดผลดีขึ้นมาเลย ดังนั้นครูผู้สอนควรศึกษาถึงคุณลักษณะและวิธีการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

การเลือกสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท หลายชนิด สื่อแต่ละชนิดมีคุณค่าอยู่ในตัวเอง การนำสื่อชนิดใดมาใช้ ครูผู้สอนต้องเลือกให้เหมาะสมจึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ในการเลือกสื่อการเรียนการสอนครูผู้สอนจะต้องคำนึงว่า ไม่มีสื่อใดเหมาะสมกับทุกจุดมุ่งหมายและทุกเนื้อหาวิชา ชาญชัย อินทรสุ-นนานนท์ กล่าวว่า การเลือกสื่อที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าสื่อ นั้นมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้หรือไม่ สื่อที่ดีควรจะเป็นสื่อที่เข้ากันได้กับเนื้อหาที่จัดไว้ สามารถชี้จุดสำคัญของเนื้อหาได้ชัดเจน ให้ข้อมูลที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ อยู่ในระดับเดียวกับเนื้อหา ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไปต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน และครูผู้สอนควรเลือกสื่อโดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก (ชาญชัย อินทรสุ-นนานนท์. ม.ป.ป. : 16) ซึ่งสอดคล้องกับ จำรัส น้อยแสงศรี ที่อ้างถึงคำกล่าวของสวาท เสนาณรงค์ ที่กล่าวถึงการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนวิชา ภูมิศาสตร์ว่า ครูควรเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และวุฒิภาวะของผู้เรียน หรือเลือกให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายของวิชา และควรจัดหาสื่อหรืออุปกรณ์จากสิ่งที่จะหาได้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในโรงเรียนและท้องถิ่นใกล้เคียง สิ่งของเหล่านี้อาจจัดทำขึ้นเอง หรือทำได้ด้วยราคาไม่แพง เช่น ดิน หิน ลมฟ้าอากาศ ภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ของบ้าน ของโรงเรียนและชุมชน เป็นต้น (จำรัส น้อยแสงศรี. 2521 : 133-134) และจากการศึกษาของชูชาติ แสงประทีปทอง พบว่าในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น อาจารย์ส่วนใหญ่จะวางแผนการใช้ล่วงหน้า โดยจะเลือกใช้สื่อที่มีเนื้อหาถูกต้อง และจะเลือกสื่อการเรียนการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน (ชูชาติ แสงประทีปทอง. 2530 : 86) ในขณะที่ผลการศึกษาของ กรองกาญจน์ ไชยวงศ์ พบว่าในการเลือกสื่อการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส ครูส่วนใหญ่จะเลือกสื่อการเรียนการสอนที่หาได้ง่าย สะดวกในการใช้งาน และเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน (กรองกาญจน์ ไชยวงศ์. 2522 : 102) นอกจากนี้ สันต์ วรศิริ ยังพบว่า ในการเตรียมสื่อ-ทัศนวัสดุของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา ครูจะเลือกวัสดุประกอบการสอนที่นักเรียนสนใจมากที่สุด รองลงมาคือเลือกที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน เลือกวัสดุที่มีขนาดเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีราคาไม่แพงเกินไป และมีเนื้อหาถูกต้อง (สันต์ วรศิริ. 2513 : 100)

การเลือกสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำมาประกอบการสอน ครูผู้สอนนับว่ามีบทบาทสำคัญมากในการเลือก ทั้งนี้เพราะ หากครูผู้สอนเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสมก็จะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุผลสำเร็จตามที่ครูคาดหวัง หรือต้องการ ดังนั้นในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

ใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยหัวใจและความสามารถของครูผู้สอน ประกอบกับความพร้อมในด้านอื่น ๆ ซึ่งจากการศึกษาของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน พบว่า ในสภาพความเป็นจริงครูส่วนใหญ่ไม่สามารถเลือกสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาได้ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ดังเช่นการศึกษาของ แจ่มจันทร์ นิลพันธ์ ที่พบว่าคณาจารย์ในวิทยาลัยครูสวนดุสิต ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน แต่สื่อการเรียนการสอนที่ให้บริการไม่เพียงพอกับความต้องการ ประกอบกับสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมกับการใช้สื่อการเรียนการสอนบางประเภท (แจ่มจันทร์ นิลพันธ์. 2536 : 27) และภาณุเดช ขัดเงางาม ได้ทำการสำรวจสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 3 กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2532 พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มีปัญหาในการเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน กล่าวคือ สื่อที่ใช้ในรายวิชาของแผนกมีจำนวนจำกัด และสภาพของสื่อไม่สมบูรณ์ สื่อบางอย่างชำรุด และไม่ตรงกับเนื้อหาวิชา นอกจากนี้อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าจะเลือกใช้สื่อชนิดใดให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชาที่จะสอน ซึ่งภาณุเดช ขัดเงางาม ได้เสนอแนะให้กรมอาชีวศึกษา หรือทางวิทยาลัยตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมการใช้สื่อแก่อาจารย์โดยให้แนะนำการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และควรจัดให้มีหน่วยบริการสื่อโดยตรงในแต่ละวิทยาลัย (ภาณุเดช ขัดเงางาม. 2533 : 77)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ในการพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่จะสอนนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับว่าครูจะมีทักษะหรือไม่มีทักษะในการเลือกเท่านั้น แต่จะต้องประกอบไปด้วยความพร้อมในด้านอื่น ๆ เช่น โรงเรียนต้องมีสื่อให้เลือกอย่างเพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน และสื่อที่มีอยู่ต้องอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์สามารถนำไปใช้งานได้ เป็นต้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าปัญหาการเลือกสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 ก็น่าจะได้รับการศึกษาด้วย เพื่อศึกษาว่าปัญหาการเลือกสื่อการเรียนการสอนเหมือนหรือแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น ๆ อย่างไร

การผลิตสื่อการเรียนการสอน

ในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาทางการเงินอย่างหนัก ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องลดงบประมาณในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ลง รวมทั้งการลดงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนต่าง ๆ ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลลดลงด้วย ดังนั้นในการจัดซื้ออุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนจึงค่อนข้างกระทำได้ยาก ประกอบกับอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มักมีราคาแพง และที่จำหน่ายอยู่นั้นมีน้อยชนิด บางโรงเรียนอยู่ห่างไกล ครูไม่สามารถหาซื้อได้ตามความต้องการ จึงจำเป็นต้องคิดและประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใช้เอง ซึ่งในส่วนของกาผลิตสื่อการเรียนการสอนนั้น วนิดา จึงประสิทธิ ได้เสนอแนวคิดไว้ดังนี้

1. สื่อใดที่ครูพอจะผลิตขึ้นมาใช้เองได้ ก็ควรจะผลิต เพราะนอกจากจะเป็นการลดความสิ้นเปลืองในการซื้อแล้ว ยังสามารถผลิตให้ตรงกับความต้องการได้มากที่สุด

2. ครูควรมีทักษะพื้นฐานบางอย่างในการผลิตสื่อ เช่น การเขียน การประดิษฐ์ตัวอักษร การฉีกภาพ การขยายภาพ เป็นต้น

3. ในการผลิตสื่อครูจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.1 ความยากง่ายของสื่อ ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นหลัก

3.2 ขนาดของสื่อ ต้องพอเหมาะกับจำนวนผู้เรียน ผู้เรียนสามารถมองเห็นสื่อได้อย่างทั่วถึง

3.3 คุณภาพของการผลิต เช่น ความชัดเจนของสื่อ สีของตัวอักษร ลักษณะการออกแบบต้องน่าสนใจ เป็นต้น

3.4 มีความคงทนต่อการใช้งาน (วนิดา จิงประสิทธิ์. 2526 : 57-59)

จากการศึกษาของ ประสงค์ เปนะนาม ที่ได้ทำการศึกษาปัญหาการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ในการผลิตสื่อการสอนครูจะให้นักเรียนช่วยกันหาวัสดุในท้องถิ่น แล้วช่วยกันผลิตสื่อการสอนไว้ใช้ ซึ่งวัสดุที่ใช้ผลิตส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ราคาไม่แพง เช่น ต้นไม้ ใบไม้ ผลไม้ชนิดต่าง ๆ รวมทั้งดิน ก้อนหิน ก้อนกรวด ทราชย์ อิฐ แร่ และเมล็ดพืชต่าง ๆ เป็นต้น และในการผลิตสื่อการสอน ครูจะคำนึงถึงเนื้อหาวิชา แผนการสอน คู่มือครู วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สถิติปัญหา และความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก และวัสดุที่ใช้จะต้องเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น มีราคาถูก หรืออาจเป็นเศษวัสดุต่าง ๆ แต่ต้องมีคุณภาพดี เก็บไว้ใช้ได้นาน (ประสงค์ เปนะนาม. 2523 : 92) ในขณะที่ผลการศึกษาของ อีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ พบว่า ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีนั้น ครูจะถือเกณฑ์ในการประหยัดมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้ง่าย เคลื่อนย้ายสะดวก มีความคงทนใช้ได้ยาวนาน ถูกต้องตามความเป็นจริง และสิ้นเปลืองเวลาในการทำงาน (อีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ. 2517 : 141) นอกจากนี้ สุธินันท์ จันทรลา ได้ “ศึกษาปัญหาการผลิต และการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอน สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์” บุญทัศน์ ทุนคำ “ทำการศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับผลิต และการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” และ นิพนธ์ สุขปรีดี “ศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อทัศนวัสดุของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการศึกษาของทั้ง 3 ท่าน คล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ ผลการศึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่จะมีปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. ครูไม่มีเวลาทำ เพราะมีชั่วโมงสอนมาก
2. ไม่มีเงินซื้อวัสดุสำหรับทำสื่อทัศนวัสดุ
3. ขาดเครื่องมือในการทำสื่อทัศนวัสดุ
4. ขาดทักษะในการทำ เช่น การเขียนรูป การประดิษฐ์ตัวอักษร

5. มีความลำบากในการจัดซื้อวัสดุสิ้นเปลืองที่ต้องการ
6. ไม่มีสถานที่ทำโฮตทัศน์วัสดุเป็นสัดส่วน
7. ขาดความรู้ และมีประสบการณ์ในการทำน้อย
8. ไม่มีเวลาทำ เพราะมีกิจกรรมอื่น (นอกจากการสอน) มากไป
9. เสียเวลาในการทำโฮตทัศน์วัสดุมาก
10. ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้เครื่องมือจากโรงเรียน
11. เกิดความไม่แน่ใจในคุณภาพของโฮตทัศน์วัสดุที่ทำขึ้น
12. ขาดผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการทำโฮตทัศน์วัสดุ
13. ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสนับสนุนในการทำ (สุริน จันทร์ลา. 2532 : 39, บุญทัศน์ พุนคำ. 2517 : 176 และ นิพนธ์ ศุขปริดี. 2512 : 82)

จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การที่ครูไม่ผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใช้นั้น เกิดจากสาเหตุใหญ่ ๆ 3 ประการคือ

1. ขาดความรู้ ขาดทักษะ และประสบการณ์ในการผลิต
2. ขาดงบประมาณในการผลิต
3. ครูมีภาระในการสอน และภาระกิจอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้มาก

ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 ที่มีปัญหาในเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอนน่าจะเกิดจากสาเหตุทั้ง 3 ประการเช่นกัน

การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนแต่ละประเภทจะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน การนำไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนวิธีการใช้ประกอบการเรียนการสอนในแต่ละเนื้อหาก็จะแตกต่างกัน อัญชลี เศรษฐเสถียร กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนแบบหนึ่งสามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนบางบทได้อย่างเหมาะสม แต่อาจจะไม่สามารถใช้ได้กับบทเรียนอื่น ๆ (อัญชลี เศรษฐเสถียร. 2526 : 6) ซึ่ง สมพงษ์ ศิริเจริญ และคณะ ได้ให้ทัศนะว่าการที่จะใช้โฮตทัศน์วัสดุประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้น ขึ้นอยู่กับทักษะของครูผู้ใช้ ครูจะต้องรู้จักนำไปใช้ให้เหมาะกับวิชา เหมาะกับเวลา ใช้ให้ถูกต้องตามลักษณะของอุปกรณ์นั้น ๆ (สมพงษ์ ศิริ-เจริญ และคณะ. 2506 : 412) และต้องคำนึงถึงระดับสติปัญญา และวัยของผู้เรียนด้วย จากการศึกษาสภาพและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนจำอากาศ ในกองทัพอากาศของ น.ท.ศักดิ์สงวน พรานป่า พบว่า ครูผู้สอนจะใช้สื่อการสอนในการอธิบายเนื้อหาบทเรียน และนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งสื่อการสอนที่ใช้มากคือ เครื่องฉายภาพโปร่งแสง ตำรา เอกสารประกอบการเรียน กระดานขอลึก ของจริงต่าง ๆ การสาธิต การทดลองหรือ

ปฏิบัติการ ตลอดจนเครื่องขยายเสียง และไมโครโฟน (น.ท.ศักดิ์สงวน พรานป่า. 2533 : บทคัดย่อ) ในขณะที่ พัทธรา อิงคินันท์ ทำการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่จะใช้สื่อการเรียนการสอนในการอธิบายเนื้อหา สรุปบทเรียน ซึ่งในการเตรียมสื่อการเรียนการสอนครูจะคำนึงถึงปัญหา ความต้องการ ระดับสติปัญญา และความสามารถของนักเรียนเป็นเกณฑ์ ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่ครูใช้มากที่สุด ได้แก่ กระดานดำ บัตรคำ แผนภูมิ หนังสือแบบเรียน เพลงประกอบบทเรียน และภายหลังจากการใช้สื่อการเรียนการสอนแล้ว ครูจะทำการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้แบบฝึกหัด คำถามเพื่อถามความเข้าใจของนักเรียน และใช้แบบทดสอบตามลำดับ (พัธรา อิงคินันท์. 2526 : 91)

กล่าวได้ว่าการศึกษาเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เวลา และวุฒิภาวะของผู้เรียนได้ ต้องอาศัยทักษะและความสามารถของครูผู้ใช้เป็นสำคัญ แต่จากการศึกษาของ วิจิต สุวรรณรัตน์ พบว่า ครูที่สอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครูส่วนใหญ่จะขาดทักษะในการใช้โสตทัศนวัสดุ โดยเฉพาะโสตทัศนวัสดุประเภทเครื่องมือ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น (วิจิต สุวรรณรัตน์. 2513 : 101) นอกจากนี้ครูยังประสบปัญหาในด้านอื่น ๆ ดังที่ รอยเดือน สุภาพ ได้ทำการศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษาในเขตการศึกษา 4 พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้ เพราะ

1. ครูไม่สามารถจัดหาหรือทำสื่อการสอนตามที่เสนอแนะไว้ในคู่มือครูได้
2. ครูไม่สามารถหาสื่อการสอนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอนได้
3. ครูขาดความรู้ และประสบการณ์ในการดัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ประกอบการสอน
4. โรงเรียนมีสื่อการสอนจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการของครู
5. ไม่มีสื่อการสอนที่ต้องการใช้อยู่ในโรงเรียน
6. โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่ที่จะให้คำแนะนำและปรึกษาหรือเกี่ยวกับการเลือก และการใช้สื่อการสอนบางชนิด

7. โรงเรียนขาดเจ้าหน้าที่ให้บริการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนแก่ครู (รอยเดือน สุภาพ. 2528 : บทคัดย่อ)

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดาวร สายสืบ ที่พบว่า การที่ครูไม่ใช้วัสดุประกอบการสอนนั้นเกิดจาก

1. ทางโรงเรียนมีโสตทัศนวัสดุน้อย
2. ไม่สามารถหาโสตทัศนวัสดุได้ตรงกับจุดมุ่งหมาย
3. ชั้นเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป
4. ขาดผู้แนะนำในการใช้โสตทัศนวัสดุ

5. ไม่มีเวลาเตรียมตัวก่อนใช้
6. ขาดความรู้และประสบการณ์ในการใช้
7. เกิดความยุ่งยากในการเคลื่อนย้าย
8. สภาพของอาคารเรียนไม่เอื้ออำนวยในการใช้
9. มีความลำบากในการคุมชั้นขณะใช้โสตทัศนวัสดุ
10. ทางโรงเรียนไม่อำนวยความสะดวกในการใช้
11. กลัวโสตทัศนวัสดุชำรุดเสียหาย
12. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาไม่สนับสนุนให้ใช้
13. ขาดทักษะในการใช้โสตทัศนวัสดุประเภทกราฟฟิก
14. ไม่สามารถตัดสินใจใช้โสตทัศนวัสดุได้
15. เกิดความยุ่งยากในการใช้
16. นักเรียนไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร (ถาวร สายสืบ. 2517 : 52)

นอกจากนี้ โอลูโยรี ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินค่าโสตทัศนอุปกรณ์ที่ใช้ในโรงเรียนรัฐบาลในเมืองควารา (Kwara) ประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า

1. ปริมาณโสตทัศนอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับความต้องการของครู
2. ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับโสตทัศนอุปกรณ์
3. ระบบการจัดเก็บโสตทัศนอุปกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกในการใช้
4. บุคลากรไม่ได้รับการอบรมด้านโสตทัศนอุปกรณ์
5. ขาดงบประมาณในการผลิตโสตทัศนอุปกรณ์ (Oluyori. 1984 : 387A-388A)

และจากการศึกษาของ กัมรา พบว่าครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจาไมก้ามีครูเพียง 14 % เท่านั้นที่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ สื่อการเรียนการสอนที่ครูใช้น้อยมากคือ วิทยูและโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะมีปัญหาในด้านตารางเรียน เนื้อหาของบทเรียน ตลอดจนในชั้นเรียนขาดแคลนเครื่องรับวิทยูและโทรทัศน์ และโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ (Kamra. 1977 : 3227-A)

จากการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การที่ครูใช้หรือไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบการสอนนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของครูและทางโรงเรียนมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่าความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนมีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน เพราะถ้าครูผู้สอนไม่มีทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอนอาจทำให้การเรียนการสอนได้ผลไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 มีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด

ประสบการณ์การสอน

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติไปสู่ผู้เรียน ครูที่มีประสบการณ์การสอนมานานสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และรู้จักเลือกใช้วิธีการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งยังมีความรู้กว้างขวาง รู้จักสัมพันธ์เนื้อหาวิชา ตลอดจนมีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งประสบการณ์การสอนหรือประสบการณ์การทำงานใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญมิใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นเองได้ ดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ กล่าวว่า ประสบการณ์การทำงานนั้นมีความสำคัญมาก เพราะคนที่ได้ผ่านงานมาย่อมจะมีความรอบรู้มากกว่าคนที่ไม่เคยผ่านงานนั้น ๆ มาก่อน โดยเฉพาะงานสอนต้องการเวลาสำหรับทำความเข้าใจ ซึ่งการทำงานให้ได้ผลดีนั้นเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์ในการทำงานนั้น ๆ จนมีความเข้าใจและความชำนาญนั่นเอง (พันธ์ หันนาคินทร์. 2524 : 66) ในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนก็ต้องอาศัยความชำนาญและประสบการณ์ของครูผู้สอน ครูที่มีประสบการณ์การทำงานย่อมเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี สามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชา และวุฒิภาวะของผู้เรียน ดังเช่นผลการศึกษาของ มิเกล ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้สื่อทัศนวัสดุของครู พบว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้

1. ครูที่มีอายุมากใช้สื่อทัศนวัสดุมากกว่าครูที่มีอายุน้อย
2. ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากจะใช้สื่อทัศนวัสดุมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย
3. ครูที่เคยเรียนวิชาสื่อทัศนศึกษาจะใช้สื่อทัศนวัสดุมากกว่าครูที่ไม่เคยเรียนวิชาสื่อทัศนศึกษา
4. ครูในโรงเรียนที่อยู่ในแหล่งที่มีสื่อทัศนวัสดุมากจะใช้สื่อทัศนวัสดุมากกว่าครูในโรงเรียนที่อยู่ในแหล่งที่มีสื่อทัศนวัสดุน้อย
5. ครูที่สามารถผลิตสื่อทัศนวัสดุได้เอง จะใช้สื่อทัศนวัสดุมากกว่าครูที่ไม่สามารถผลิตสื่อทัศนวัสดุได้เอง
6. ครูที่ได้รับการฝึกฝนในการใช้สื่อทัศนวัสดุมาเป็นอย่างดีจะใช้สื่อทัศนวัสดุมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึกฝน (พุมิพงศ์ พุนเกษตรวัฒนา. 2531 : 12; อ้างอิงจาก Mikhail Fouad Ragheb. 1956 : 555)

และ คลินตัน ได้ทำการศึกษาปัญหาของครูใหม่ในมลรัฐเท็กซัส พบว่า

1. ครูใหม่มีความลำบากใจในการใช้สื่อการสอน
2. ครูใหม่ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน
3. ครูใหม่ไม่สามารถหาแหล่งวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน

4. ครูใหม่ไม่สามารถเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน
5. ขาดผู้ให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
6. ครูใหม่ส่วนใหญ่จะสอนโดยการใช้วิธีการบรรยายมาก (Thomas Allan, Clinton. 1966 : 1683A)

ในขณะที่ พุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการสอนของอาจารย์กลุ่มสถาปัตยกรรม และศิลปกรรม สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา พบว่า

1. อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน (อายุราชการ) ต่างกัน มีปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน
2. อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน (อายุราชการ) ต่างกัน มีปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน
3. อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน (อายุราชการ) ต่างกัน มีปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน (พุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา. 2531 : 50-51)

จากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นการศึกษาเฉพาะสาขาวิชา ในขณะที่โรงเรียนมัธยมศึกษามีรายวิชาที่เป็นพื้นฐานการศึกษาหลายสาขาวิชา ดังนั้นผู้ศึกษาเชื่อว่าประสบการณ์การสอนน่าจะมีผลต่อการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งครูใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าจะมีปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะครูใหม่ขาดประสบการณ์ในการทำงาน อีกทั้งยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และความต้องการของผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกัน ครูใหม่ก็อาจจะมีความรู้ในการใช้สื่อการเรียนการสอนบางประเภทดีกว่าครูเก่า เช่น สื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมาย ครูใหม่มีโอกาสดูและได้รับการฝึกฝนและใช้สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างชำนาญ และคล่องแคล่ว ในขณะที่ครูเก่าไม่สามารถใช้ได้ นอกจากนี้ครูเก่าหรือครูที่มีประสบการณ์การสอนมากก็อาจจะมีปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างจากครูใหม่ ซึ่งอาจเป็นเพราะครูเก่าเป็นครูที่สำเร็จการศึกษามานาน อาจจะมีลีลาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ประกอบกับหลังเข้ารับราชการแล้วไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนอีกเลย

พื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์

วิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะในการใช้เหตุผลทางภูมิศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อความอยู่รอดของตนเอง และเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ให้ได้ผลดี

ครูผู้สอนนับว่ามีบทบาทสำคัญมาก เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ขึ้นอยู่กับความรู้พื้นฐานของครู จำรัส น้อยแสงศรี ได้กล่าวโดยสรุปถึงลักษณะของครูภูมิศาสตร์ว่า ครูภูมิศาสตร์ที่ดีต้องมีความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาวิชาตามที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้อง แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา สามารถเลือกวัสดุอุปกรณ์ และมีเทคนิคที่ดีในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ (จำรัส น้อยแสงศรี. 2521 : 24-25) เพราะครูที่มีความรู้ทางภูมิศาสตร์ดีจะมีความเข้าใจเนื้อหาวิชาได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการเลือกการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสามารถดัดแปลงเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์ที่จะสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นได้ดี แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่า ครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษามักจะเป็นครู-อาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาด้านอื่น ๆ เช่น สำเร็จการศึกษาด้านสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้การเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร จากการศึกษาของ ประทักษ์ เจียรบรรจง ที่ได้ทำการสำรวจการใช้วิธีสอน กิจกรรม และอุปกรณ์ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา 2515 โดยการเปรียบเทียบกลุ่มผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอน พื้นฐานความรู้ทางวิชาการศึกษา และพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้สอนทุกกลุ่มใช้วิธีการสอน กิจกรรม และอุปกรณ์การสอนไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้สอนทุกกลุ่มจะใช้วิธีการบรรยายเนื้อเรื่อง และให้ผู้เรียนทำแผนที่ประกอบการเรียน ซึ่งเป็นวิธีการสอนวิชาภูมิศาสตร์ที่มีความเหมาะสมปานกลาง ทั้งนี้ ประทักษ์ เจียรบรรจง ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะกลุ่มผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจถึงหลักการสอนวิชาภูมิศาสตร์แผนใหม่ที่เน้นในเรื่องเหตุและผลมากกว่ารายละเอียดข้อเท็จจริงต่าง ๆ เท่าที่ควร (ประทักษ์ เจียรบรรจง. 2516 : 80) ในขณะที่จรรยา คุณมี ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งในโรงเรียนรัฐ และราษฎร์ ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์มีความคลุมเครือและกว้างเกินไป ซึ่งอาจเป็นเพราะครูไม่เข้าใจหลักสูตรดีพอ อีกทั้งยังขาดความชำนาญในการสอน ใช้อุปกรณ์ไม่เป็น และครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ส่วนมากไม่เคยศึกษา หรืออบรมเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์ จึงมีความรู้ไม่กว้างพอ (จรรยา คุณมี. 2513 : 78) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเบมิส ที่พบว่าครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ ของทุก ๆ เมืองในสหรัฐ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์อย่างเพียงพอ จึงสอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ดังนั้น สถาบันฝึกหัดครูทุกระดับควรจัดให้มีการฝึกและอบรมครูที่จะไปสอนวิชาภูมิศาสตร์ให้รอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น (James Richard, Bemis. 1966 : 989-990) และจากการศึกษาของคอตตัน พบว่าการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในรัฐแมริแลนด์จะประสบผลสำเร็จได้ ถ้ามีการแต่งตั้งผู้มีความรู้ทางภูมิศาสตร์ให้เป็นผู้แทนศึกษาภูมิศาสตร์ประจำรัฐ เพื่อคอยแนะนำเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร ทำโครงการสอน ติดตามและแนะนำการสอนของครู จัดศูนย์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และที่สำคัญคือ ครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ควรเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านภูมิศาสตร์เท่านั้น เพราะจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ (James Voughn, Cotton. 1966 : 924)

จากผลการศึกษาดังกล่าวเห็นได้ว่า ในการจัดครูเข้าสอนวิชาภูมิศาสตร์มีความสำคัญมาก มิใช่ใครก็สอนได้ ดังที่ มีชัย วรสายัณห์ ได้ให้ทัศนะว่าในการจัดครูเข้าสอนวิชาภูมิศาสตร์ควรจะคำนึงถึงความรู้ และประสบการณ์ของครูผู้สอนว่าได้รับการศึกษาหรือรับการฝึกอบรมในวิชาภูมิศาสตร์มาโดยเฉพาะ อย่างน้อยที่สุดควรเป็นผู้ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยการเลือกเรียนวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาเอก หรือวิชาโท และได้เรียนวิชาที่เป็นหลักเกณฑ์สำคัญของวิชาภูมิศาสตร์มาให้ครบทุกวิชา เพื่อที่จะได้หลักเกณฑ์ที่ถูกต้องของวิชาภูมิศาสตร์มาส่งเสริมทางด้านการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ให้ถูกต้องยิ่งขึ้น นอกจากนี้ มีชัย วรสายัณห์ ยังได้เสนอแนะต่อไปว่า ในการส่งครูเข้ารับการอบรม หรือเข้าร่วมสัมมนาในวิชาภูมิศาสตร์ ควรมีการหมุนเวียนกัน เพื่อให้ครูทุกคนที่สอนวิชานี้ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์ได้อย่างทั่วถึง และเป็นการส่งเสริมให้ครูภูมิศาสตร์ได้รับความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ (มีชัย วรสายัณห์. 2513 : 84) เพราะปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์จึงต้องเป็นผู้มีความรู้และแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งวิธีการแสวงหาความรู้ของครูสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การติดตามข่าวสารจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ การอ่านวารสารหรือเอกสารทางภูมิศาสตร์ การเข้ารับการอบรมความรู้ทางวิชาการ รวมทั้งการศึกษาต่อในสาขาวิชาภูมิศาสตร์โดยตรง เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 5 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยเป็นลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 มีจำนวนทั้งสิ้น 134 โรงเรียน ซึ่งผู้ศึกษาได้ตรวจสอบรายชื่อโรงเรียนรัฐบาลส่วนภูมิภาค สังกัดกองการมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 จากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2542 และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 134 คน สุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 1 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประเมินความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

2. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านสถิติ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษาที่ใช้ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เพื่อดูการสื่อภาษาและเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้กับประชากรจริงของการศึกษาค้นคว้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือถึงสำนักงานศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 5 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษานำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานศึกษานิเทศก์ไปขอเข้าพบ ผู้อำนวยการโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อแจ้งให้ทราบว่าผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 และขอความร่วมมือให้ครูที่เกี่ยวข้องตอบแบบสอบถาม

3. ในบางโรงเรียนผู้ศึกษาจะจัดส่งจดหมายถึงผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5 เพื่อขอความร่วมมือในการศึกษาค้นคว้าพร้อมทั้งส่งแบบสอบถามไปที่โรงเรียนต่าง ๆ โดยส่งไปทางไปรษณีย์ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ประมาณ 30 วัน

4. ในโรงเรียนที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้ศึกษาจะจัดส่งจดหมายติดตามพร้อมทั้งส่งแบบสอบถามไปให้ทางโรงเรียนอีกครั้ง ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งหลังนี้จะใช้เวลาประมาณ 20 วัน รวมเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นประมาณ 50 วัน

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามคืน ทำการนับจำนวนแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล ตามลักษณะของแบบสอบถาม โดยมีวิธีการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามตรวจคำตอบ (Check-List) มีวิธีวิเคราะห์ดังนี้

1.1 แจกแจงความถี่ของแต่ละตัวเลือกในข้อคำตอบ

1.2 หาค่าร้อยละ

1.3 นำเสนอในรูปของตาราง

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินความสามารถในการเลือก การผลิตและ การใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ โดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน และทดสอบสมมติฐานดังนี้

2.1 ตรวจให้คะแนนแบบประเมินความสามารถในการเลือก และการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งมี 4 ตัวเลือก จำนวนตอนละ 10 ข้อ ถ้าข้อใดตอบถูก (ผู้ตอบแบบประเมินสามารถเลือก และใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และถูกต้องตามคุณลักษณะของสื่อ นั้น ๆ) ให้ 1 คะแนน ถ้าข้อใดที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือเลือกตอบมากกว่า 1 คำตอบ ให้ 0

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการผลิตมาแจกแจง ถ้าครูผู้สอนวิชา ภูมิศาสตร์ประเทศไทยเลือกผลิตได้ให้ 1 คะแนน และถ้าเลือกผลิตได้แต่ไม่เคยผลิต หรือผลิตไม่ได้ให้ 0 คะแนน

2.3 นำผลการประเมินที่ได้ไปทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

2.3.1 นำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ที่ทำแบบประเมินได้คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 50% เป็นกลุ่มครูผู้สอนที่มีความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน และถ้าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ที่ทำแบบประเมินได้ต่ำกว่า 50% เป็นกลุ่มครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ที่มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำ

2.3.2 วิเคราะห์ความสามารถของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ตามลักษณะของตัวแปร คือ พื้นฐานความรู้ และประสบการณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์ โดยใช้การทดสอบค่าที (T-Test Independent) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance)

2.3.3 นำเสนอในรูปของตาราง

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ มาทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 จำแนกแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย โดยจำแนกปัญหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ปัญหาของครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

3.2 ให้คะแนนความถี่ของแต่ละระดับตามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา โดยกำหนดค่าน้ำหนักมาตราส่วนของข้อคำถาม ดังนี้

เป็นปัญหามากที่สุด	ให้คะแนนเท่ากับ	5	คะแนน
เป็นปัญหามาก	ให้คะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
เป็นปัญหปานกลาง	ให้คะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
เป็นปัญหาน้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
เป็นปัญหาที่น้อย	ให้คะแนนเท่ากับ	1	คะแนน

3.3 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนตามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์ดังนี้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS และเพื่อให้สะดวกต่อการทำความเข้าใจ ผู้ศึกษาจึงเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนาประกอบตาราง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติด้านสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสถิติด้านความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในเขตการศึกษา 5 โดยจำแนกตามประสบการณ์การสอน และพื้นฐานความรู้

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสถิติด้านปัญหา และอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการแปลความหมาย จึงขอกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
F	แทน	ความถี่
SE	แทน	Standard Error
Df	แทน	Degree of Freedom
SS	แทน	Sum of Square
MS	แทน	Mean Square
MD	แทน	mean Difference
T	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน t- distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน F – distribution
Sig	แทน	Significant

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในเขตการศึกษา 5 จำนวน 134 คน จาก 6 จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์ จำแนกได้ดังตาราง 1 – 11

ตาราง 1 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามเพศ

เพศ	ความถี่	ร้อยละ
ชาย	54	40.30
หญิง	80	59.00
รวม	134	100.00

จากตาราง 1 แสดงว่าครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 59.70 และ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.30

ตาราง 2 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามอายุ

จำนวนครูผู้สอน	ความถี่	ร้อยละ
21 – 30 ปี	14	10.40
31 – 40 ปี	48	35.80
41 – 50 ปี	62	46.30
50 ปี ขึ้นไป	40	7.50
รวม	134	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ในระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมา คือ อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.80 อายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.40 และมีอายุอยู่ในระหว่าง 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.50 ตามลำดับ

ตาราง 3 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	0.75
ปริญญาตรี	120	89.55
ปริญญาโท	13	9.70
อื่น ๆ	-	-
รวม	134	100

จากตาราง 3 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 89.55 รองลงมาคือ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 9.70 และน้อยที่สุดคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.75

ตาราง 4 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามสาขาวิชาเอก - โท

วิชาเอก			วิชาโท		
สาขาวิชา	ความถี่	ร้อยละ	สาขาวิชา	ความถี่	ร้อยละ
สังคมศึกษา	89	66.40	จิตวิทยา	3	2.23
ภูมิศาสตร์	23	17.20	ภูมิศาสตร์	4	2.98
ประวัติศาสตร์	7	5.20	ประวัติศาสตร์	5	3.73
ภาษาไทย	2	1.50	ภาษาไทย	3	2.23
การสอนสังคม	2	1.50	ศิลปศึกษา	1	0.75
วิทยาศาสตร์	2	1.50	ภาษาอังกฤษ	5	3.73
พลศึกษา	1	0.75	พลศึกษา	1	0.75
พัฒนาชุมชน	2	1.50	สื่อสารมวลชน	1	0.75
เทคโนโลยีการศึกษา	1	0.75	เทคโนโลยีการศึกษา	1	0.75
สุขศึกษา	1	0.75	อเมริกันศึกษา	1	0.75
บริหารการศึกษา	3	2.20	บริหารการศึกษา	1	0.75
การมัธยมศึกษา	1	0.75	ไม่ได้ระบุ	108	80.60
รวม	134	100	รวม	134	100

จากตาราง 4 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาเอกสังคมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.40 รองลงมาคือวิชาเอกภูมิศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 17.20 และสำเร็จสาขาวิชาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 16.40

นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยนั้นศึกษาวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาโทเพียงร้อยละ 2.98 และศึกษาวิชาโทสาขาอื่น ๆ รวมทั้งที่ไม่ได้ระบุ คิดเป็นร้อยละ 97.02

ตาราง 5 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามจำนวนคาบที่สอน

จำนวนคาบ	ความถี่	ร้อยละ
2	1	0.75
6	1	0.75
12	1	0.75
13	1	0.75
14	5	3.73
16	3	2.23
17	3	2.23
18	27	20.15
19	3	2.23
20	39	29.10
21	2	1.50
22	17	12.70
23	2	1.50
24	18	13.43
25	3	2.23
26	5	3.73
30	3	2.23
รวม	134	100

จากตาราง 5 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่มีจำนวนคาบการสอน 20 คาบ คิดเป็นร้อยละ 29.10 รองลงมาจำนวน 18 คาบ คิดเป็นร้อยละ 20.15 และน้อยที่สุดจำนวน 2 คาบ คิดเป็นร้อยละ 0.75

ตาราง 6 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาภูมิศาสตร์
ประเทศไทย (ประสบการณ์การสอน)

ระยะเวลาที่ทำการสอน	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	45	33.58
5 – 9 ปี	32	23.88
10 – 14 ปี	23	17.17
15 ปีขึ้นไป	34	25.37
รวม	134	100

จากตาราง 6 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ สอนวิชานี้มาต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.58 รองลงมาคือ 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 25.37 5 ปีแต่ไม่ถึง 10 คิดเป็นร้อยละ 23.88 และน้อยที่สุดคือ 10 ปีแต่ไม่ถึง 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.17

ตาราง 7 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามการเข้ารับการอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

การเข้ารับการอบรมสื่อ	ความถี่	ร้อยละ
เคย	40	29.85
ไม่เคย	94	70.15
รวม	134	100

จากตาราง 7 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่เคยอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 70.15 และเคยเข้ารับการอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 29.85

ตาราง 8 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางภูมิศาสตร์

การเข้ารับการอบรม	ความถี่	ร้อยละ
เคย	55	41.04
ไม่เคย	79	58.96
รวม	34	100

จากตาราง 8 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางภูมิศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 58.96 และเคยได้รับการอบรม คิดเป็นร้อยละ 41.04

ตาราง 9 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามความชอบในการสอนวิชานี้

ความชอบ	ความถี่	ร้อยละ
ชอบ	118	88.06
ไม่ชอบ	16	11.94
รวม	134	100

จากตาราง 9 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ชอบสอนวิชานี้ คิดเป็นร้อยละ 88.06 และไม่ชอบสอนคิดเป็นร้อยละ 11.94

ตาราง 10 ปริมาณงบประมาณที่หมวดสังคมศึกษาแต่ละโรงเรียนได้รับเพื่อใช้ในการจัดซื้อ และผลิต สื่อการเรียนการสอน

งบประมาณ	ความถี่	ร้อยละ
1-5,000	55	41.04
5,001-10,000	20	14.93
10,001-15,000	4	2.99
15,001-20,000	8	5.97
20,001-25,000	1	0.75
25,001-30,000	8	5.97
30,001-35,000	-	-
35,001-40,000	2	1.49
ไม่ได้ระบุ	36	26.86
รวม	134	100

จากตาราง 10 แสดงว่าหมวดสังคมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับเงินงบประมาณในการจัดซื้อและผลิตสื่อการเรียนการสอนจำนวน 1-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.04 รองลงมาคือ 5,001 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.93 และน้อยที่สุด คือ ได้รับ 20,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.75

ตาราง 11 ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามพื้นฐานความรู้

พื้นฐานความรู้	ความถี่	ร้อยละ
มีพื้นฐานความรู้	71	52.99
ไม่มีพื้นฐานความรู้	63	47.01
รวม	134	100

จากตาราง 11 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 52.99 และไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 47.01

ตอนที่ 2 ประเมินความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของกลุ่มตัวอย่าง (ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในเขตการศึกษา 5) ได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. วิเคราะห์ความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยโดยรวม โดยใช้ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยโดยจำแนกตามพื้นฐานความรู้ โดยใช้ค่า T -test
3. วิเคราะห์ความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยโดยจำแนกตามประสบการณ์การสอน โดยใช้ค่า F -test

ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 12 – 20 ดังนี้

ตาราง 12 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระดับความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

ข้อ	ระดับความสามารถสูง		ระดับความสามารถต่ำ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	43	32.09	91	67.91
2	100	74.63	34	25.37
3	79	58.96	55	41.04
4	7	5.22	127	94.78
5	59	44.03	75	55.97
6	57	42.54	77	57.46
7	83	61.94	51	38.06
8	35	26.12	99	73.88
9	70	52.24	64	47.76
10	13	9.70	121	90.30
รวม	-	40.75	-	59.25

จากตาราง 12 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่ไม่สามารถเลือกสื่อการเรียนการสอนได้ถูกต้อง เหมาะสมตามเนื้อหาวิชา และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน และตามความต้องการ

ของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 59.25 และมีความสามารถในการเลือกสื่อได้อย่างถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 40.75 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตาราง 13 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระดับความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

ประเภทของสื่อ	ระดับความสามารถสูง		ระดับความสามารถต่ำ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. แผนที่ภูมิภาคต่าง ๆ	87	64.93	47	35.07
2. ชุดภาพนิ่ง	63	47.01	71	52.99
3. สไลด์	17	12.69	117	87.31
4. วีดิทัศน์	1	0.75	133	99.25
5. ป้ายนิเทศ	122	91.04	12	8.96
6. เตรียมวัสดุให้กับเครื่องฉายภาพ ข้ามศีรษะ	89	66.42	45	33.58
7. แผนภูมิ	102	76.12	32	23.88
8. แผนภาพ	105	78.36	29	21.64
9. ตารางสถิติ	95	70.90	39	29.10
10. นุ่นจำลอง	21	15.67	113	84.33
11. แผ่นดิสก์เก็ต	9	6.72	125	93.28
12. แบบสำรวจ	56	41.79	78	58.21
13. แบบสัมภาษณ์	47	35.07	87	64.93
14. แบบสอบถาม	60	44.78	74	55.22
รวม	-	46.59	-	53.41

จากตาราง 13 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนได้ คิดเป็นร้อยละ 53.41 และมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนได้คิดเป็นร้อยละ 46.59 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตาราง 14 จำนวนครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย จำแนกตามระดับความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอน

ข้อ	ระดับความสามารถสูง		ระดับความสามารถต่ำ	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	15	11.19	119	88.81
2	55	41.04	79	58.96
3	56	41.79	78	58.21
4	81	60.45	53	39.55
5	44	32.84	90	67.16
6	71	52.99	63	40.01
7	103	76.87	31	23.13
8	35	26.12	99	73.88
9	67	50.00	67	50.00
10	102	76.12	32	23.88
รวม	-	46.84	-	53.06

จากตาราง 14 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามคุณลักษณะของสื่อ นั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ 53.06 และสามารถใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 46.84 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตาราง 15 เปรียบเทียบความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์

ความรู้	N	$\bar{X}$	S	T	Sig. (2-tailed)
ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์	63	3.90	1.58	-1.154	.250
มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์	71	4.23	1.62		

จากตาราง 15 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ มีความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตาราง 16 เปรียบเทียบความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์

ความรู้	N	X	S	T	Sig. (2 –tailed)
ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์	36	5.46	2.69	-4.256	0.00
มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์	71	7.48	2.78		

จากตาราง 16 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตาราง 17 เปรียบเทียบความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์

ความรู้	N	X	S	T	Sig. (2 –tailed)
ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์	63	4.57	1.93	-.338	.736
มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์	71	4.68	1.65		

จากตาราง 17 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ มีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

ตาราง 18 เปรียบเทียบความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน

Source of Variation	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	23.119	3	7.706	3.093	.029
ภายในกลุ่ม	323.874	130	2.491		
Total	346.993	133			

จากตาราง 18 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน คือ มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี 5 – 9 ปี 10 – 14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป มีความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากจะมีความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย อย่างน้อย 1 คู่ ผู้ศึกษาจึงทำการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparisons) แบบ LSD

ตาราง 19 เปรียบเทียบความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน โดยศึกษาเป็นรายคู่

ประสบการณ์การสอน	MD	SE	Sig.
15 ปีขึ้นไป กับ 10 – 14 ปี	-.15	.426	.719
15 ปีขึ้นไป กับ 5 - 9 ปี	.60	.389	.126
15 ปีขึ้นไป กับ ต่ำกว่า 5 ปี	.86 *	.359	.018
10 – 14 ปี กับ 5 – 9 ปี	.75	.431	.083
10 – 14 ปี กับ ต่ำกว่า 5 ปี	1.01 *	.405	.014
5 – 9 ปี กับ ต่ำกว่า 5 ปี	.26	.365	.483

* หมายถึง คู่ที่มีความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน

จากตาราง 19 เป็นการเปรียบเทียบเชิงซ้อน แบบ LSD ในด้านการเลือกสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนมากกับครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า พบว่า มีอย่างน้อย 2 คู่ ใน 6 คู่ คือ ครูที่มีประสบการณ์การสอน 15 ปีขึ้นไป

กับ ต่ำกว่า 5 ปี และ 10 – 14 ปี กับ ต่ำกว่า 5 ปี มีความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป และ 10 – 14 ปี มีความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า 5 ปี

ตาราง 20 เปรียบเทียบความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน

Source of Variation	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	107.035	3	35.678	4.546	.005
ภายในกลุ่ม	1020.346	130	7.849		
Total	1127.381	133			

จากตาราง 20 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน คือ มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี 5 – 9 ปี 10 – 14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากจะมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย อย่างน้อย 1 คู่ ผู้ศึกษาจึงทำการการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple Comparisons) แบบ LSD (Least – Significant Difference)

ตาราง 21 เปรียบเทียบความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน โดยศึกษาเป็นรายคู่

ประสบการณ์การสอน	MD	SE	Sig.
15 ปีขึ้นไป กับ 10 – 14 ปี	-.94	.756	.216
15 ปีขึ้นไป กับ 5 - 9 ปี	.72	.690	.302
15 ปีขึ้นไป กับ ต่ำกว่า 5 ปี	1.55 *	.637	.016
10 – 14 ปี กับ 5 – 9 ปี	1.65 *	.766	.032
10 – 14 ปี กับ ต่ำกว่า 5 ปี	2.49 *	.718	.001
5 – 9 ปี กับ ต่ำกว่า 5 ปี	.83	.648	.201

* หมายถึงคู่วิชาที่มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน

จากตาราง 21 เป็นการเปรียบเทียบเชิงซ้อน แบบ LSD ในด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนมากกับครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า พบว่า มีอย่างน้อย 3 คู่ ใน 6 คู่ คือ ครูที่มีประสบการณ์การสอน 15 ปีขึ้นไป กับ ต่ำกว่า 5 ปี , 10-14 ปี กับ 5-9 ปี และ 10-14 ปี กับ ต่ำกว่า 5 ปี มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป และ 10-14 ปี จะมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน 5-9 ปี และ ต่ำกว่า 5 ปี

ตาราง 22 เปรียบเทียบความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน

Source of Variation	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.266	3	.422	.130	.942
ภายในกลุ่ม	421.540	130	3.243		
Total	422.806	133			

จากตาราง 22 แสดงว่าครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน คือ มีประสบการณ์การสอนต่ำกว่า 5 ปี 5-9 ปี 10-14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป มีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตาราง 23 ปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และ การใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนภูมิศาสตร์
ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

ปัญหาและอุปสรรค	โรงเรียน ขนาดใหญ่ N = 34		โรงเรียน ขนาดกลาง N = 67		โรงเรียน ขนาดเล็ก N = 33	
	$\bar{X}$	อันดับ	$\bar{X}$	อันดับ	$\bar{X}$	อันดับ
<u>คุณภาพและปริมาณของสื่อการเรียนการสอน</u>						
1. ไม่มีสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	2.73	5	3.36	3	3.26	3
2. สื่ออยู่ในสภาพชำรุดไม่สามารถนำไปใช้ได้	2.55	6	3.00	5	2.88	5
3. สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย	3.36	2 *	3.69	2 *	3.56	2 *
4. ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ	2.82	4	2.84	7	2.65	8
5. ขนาดของเครื่องมือไม่เหมาะกับชั้นเรียน	2.88	3	2.99	6	2.82	6
6. ความยากง่ายของสื่อไม่เหมาะกับผู้เรียน	2.52	7	2.67	8	2.71	7
7. ปริมาณของสื่อมีน้อยไม่เพียงพอ	3.45	1 *	3.81	1 *	3.76	1 *
8. ขาดสื่อจำเป็นพื้นฐาน เช่น แผนที่	2.36	8	3.15	4	2.91	4
	2.83		3.19		3.07	
<u>การเลือกสื่อการเรียนการสอน</u>						
1. การเลือกสื่อที่ตรงกับจุดมุ่งหมาย	2.76	5	2.84	4	3.06	6
2. ไม่มีผู้ให้คำแนะนำในการเลือกซื้อ	2.76	6	2.75	7	3.15	5
3. เวลาในการเลือกสื่อ	2.61	7	2.94	3	3.00	7
4. แหล่งที่จะเลือกซื้อสื่อ	3.18	2 *	3.16	2 *	3.44	2 *
5. การเลือกสื่อให้เหมาะกับอายุ และสติปัญญา	2.85	4	2.79	6	3.24	4
6. การเลือกสื่อที่ให้ความสะดวกในการใช้	2.88	3	2.82	5	3.29	3
7. การเลือกสื่อที่อำนวยความสะดวกในการสอน	2.06	8 *	2.33	8 *	2.68	8 *
8. งบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อ	3.58	1 *	3.87	1 *	3.74	1 *
	2.82		2.94		3.20	

ตาราง 23 (ต่อ)

ปัญหาและอุปสรรค	โรงเรียน ขนาดใหญ่ N = 34		โรงเรียน ขนาดกลาง N = 67		โรงเรียน ขนาดเล็ก N = 33	
	$\bar{X}$	อันดับ	$\bar{X}$	อันดับ	$\bar{X}$	อันดับ
<u>การผลิตสื่อการเรียนการสอน</u>						
1. ผลิตสื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชา	2.61	8	3.04	8	3.50	3
2. เวลาที่ใช้ในการผลิตสื่อ	3.48	2 *	3.61	2 *	3.76	2 *
3. ทุนที่ใช้ในการผลิตสื่อ	3.73	1 *	3.73	1 *	3.94	1 *
4. ทักษะที่ใช้ในการผลิตสื่อ	3.24	4	3.34	4	3.47	5
5. เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสื่อ	3.24	4	3.49	3	3.50	3
6. คุณภาพของสื่อที่ผลิตขึ้นเอง	3.15	6	3.22	7	3.24	7
7. การสนับสนุนในการผลิตสื่อจากผู้บริหาร	2.94	7	3.27	5	3.00	8
8. ขาดความรู้ในการดัดแปลงวัสดุท้องถิ่นมาใช้	3.27	3	3.27	5	3.26	6
	3.21		3.37		3.46	
<u>การใช้สื่อการเรียนการสอน</u>						
1. การใช้สื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหา	2.39	6	2.57	6	3.09	3
2. ทักษะในการใช้สื่อประเภทโสตทัศนวัสดุ	2.06	8	2.37	7	2.68	8
3. ทักษะในการใช้สื่อประเภทเครื่องมือโสตทัศนะ	2.73	5	2.90	3	2.85	7
4. ใช้สื่อแล้วได้เนื้อหาน้อยสอนไม่ทันเวลา	2.82	4	2.72	5	2.94	5
5. การใช้สื่อให้เหมาะสมกับระดับอายุ	2.27	7	2.36	8	2.94	5
6 สภาพความเหมาะสมของห้องเรียนในการใช้สื่อ	3.12	2	2.81	4	3.09	3
7. ผู้ให้คำแนะนำและให้บริการในการใช้สื่อ	3.06	3	3.09	2	3.29	2
8. งบประมาณสำหรับจัดซื้อเพื่อนำมาใช้สอน	3.36	1 *	3.91	1 *	3.65	1 *
	2.73		2.84		3.07	

* ระดับของปัญหาที่ตรงกัน

จากตาราง 23 แสดงว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในด้านคุณภาพและปริมาณสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.56 – 3.55 โดยที่ทุกโรงเรียนจะมีปัญหาเหมือนกัน คือส่วนใหญ่จะมีปริมาณสื่อการเรียนการสอนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย และสื่อที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาตามลำดับ

ในด้านการเลือกสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ครูส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาเกี่ยวกับแหล่งที่จะเลือกสื่อ และมีปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอนที่สะดวกในการใช้งาน ตามลำดับ

ในด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ครูส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับทุนที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการผลิต และปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ครูส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับการจัดซื้อสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้คำแนะนำและให้บริการในการใช้สื่อ ปัญหาสภาพความเหมาะสมของห้องเรียน และปัญหาการใช้สื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชาที่จะสอน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ในประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 5 ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนและผลการศึกษาดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ ในรายวิทยานิพนธ์ประเทศไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษาพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ของครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ ในรายวิทยานิพนธ์ประเทศไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ที่มีผลต่อการเลือก การผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน ในรายวิทยานิพนธ์ประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาปัญหาในการเลือก การผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนวิทยานิพนธ์ ในรายวิทยานิพนธ์ประเทศไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ในรายวิทยานิพนธ์ประเทศไทยมากกว่า 50% ไม่สามารถเลือกผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนวิทยานิพนธ์ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชา
2. ครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ย่อมมีความรู้ทางด้านการเลือก การผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์
3. ครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพการสอนวิทยานิพนธ์มากย่อมมีความสามารถในการเลือก การผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนวิทยานิพนธ์มากกว่าครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ที่มีประสิทธิภาพการสอนน้อย
4. ครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ในรายวิทยานิพนธ์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในการเลือก การผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนวิทยานิพนธ์ในรายวิทยานิพนธ์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 134 โรง จาก

6 จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี และสมุทรสงคราม สุ่มตัวอย่างมาโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 134 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบประเมินความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยโดยรวม โดยใช้ค่าร้อยละ

2. เปรียบเทียบความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ต่างกันโดยใช้ T – test

3. เปรียบเทียบความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันโดยใช้ F – test

4. เปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่สังกัดอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน (โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ ขนาดเล็ก) โดยใช้ค่า X

สรุปผลการศึกษา

1. ความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ (มากกว่า 50 %) ไม่สามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. เปรียบเทียบพื้นฐานความรู้ของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์กับครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ พบว่า

2.1 ด้านความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 ด้านความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 . ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 ด้านความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 . ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. เปรียบเทียบประสบการณ์การสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า 5 ปี , 5 – 9 ปี , 10 – 14 ปี และ 15 ปีขึ้นไป จากการศึกษา พบว่า

3.1 ด้านความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาเปรียบเทียบรายคู่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอน 15 ปีขึ้นไป และ 10 – 14 ปี มีความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ด้านความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาเปรียบเทียบรายคู่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอน 15 ปีขึ้นไป และ 10 – 14 ปี มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอน 5 – 9 ปี และ ต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 ด้านความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. เปรียบเทียบขนาดโรงเรียนกับปัญหาในการเลือก การผลิต และ การใช้สื่อการเรียนการสอน จากการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในการเลือก การผลิต และ การใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 ปัญหาในด้านปริมาณและคุณภาพสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะมีปริมาณสื่อการเรียนการสอนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการมากที่สุด รองลงมา คือ สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย และสื่อที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ตามลำดับ

1.2 ปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาเกี่ยวกับแหล่งที่จะเลือกสื่อ และปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอนที่สะดวกในการใช้งาน ตามลำดับ

1.3 ปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับทุนที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการผลิต และปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

1.4 ปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับการจัดซื้อสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมา คือปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้คำแนะนำและให้บริการในการใช้สื่อ ปัญหาความเหมาะสมของห้องเรียน และปัญหาการใช้สื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชาที่จะสอน ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

ในการอภิปรายผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้แบ่งการอภิปรายออกเป็นข้อ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอน วิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5

จากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยมากกว่า 50 % มีระดับความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ ตามตารางที่ 12,13 และ 14 เป็น

ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เชื่อว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ขาดทักษะความรู้ในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของวิจิต สุวรรณรัตน์ ที่พบว่า ครูที่สอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญ ไม่มีความรู้ในการเลือก การผลิตสื่อทัศนวัสดุ ทำให้เสียเวลาในการผลิตสื่อการเรียนการสอนมาก และครูยังขาดทักษะในการใช้ทัศนวัสดุประเภทเครื่องมือ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น (วิจิต สุวรรณรัตน์, 2513 : 101) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของประสงค์ พิมล ที่พบว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ขาดความรู้ ขาดทักษะ และขาดประสบการณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน (ประสงค์ พิมล. 2529 : 48) ซึ่งการขาดทักษะความสามารถของครูผู้สอนดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในทุกรายวิชารวมทั้งวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย และจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าครูที่มีความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก พื้นฐานความรู้ของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย พบว่า ครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่เรียนวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาเอก หรือวิชาโทในระดับปริญญาตรี มีเพียงร้อยละ 17.20 และร้อยละ 2.98 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 ยังขาดครูที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาเอก หรือวิชาโทภูมิศาสตร์อยู่อีกมาก นอกจากนี้ยังพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางภูมิศาสตร์เลย คิดเป็นร้อยละ 58.96 ซึ่งพื้นฐานการศึกษาดังกล่าวย่อมมีผลต่อการเข้าใจเนื้อหาทางภูมิศาสตร์อย่างลึกซึ้ง ถูกต้อง และยังมีผลต่อการถ่ายทอดความรู้ และความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู เพราะเมื่อครูเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนเป็นอย่างดี ก็จะสามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และตรงตามความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งยังสามารถดัดแปลงเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์ที่จะสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นได้ แต่จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 มีทั้งครูที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาเอกสังคมศึกษาและสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาภูมิศาสตร์เลย เช่น วิชาเอกประวัติศาสตร์ วิชาเอกภาษาไทย เป็นต้น ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของจรรยา คุณมี ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ

ศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและราษฎร์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหลักสูตร วิชาภูมิศาสตร์ดีพอ ให้อุปกรณ์ไม่เป็น เพราะ ไม่เคยเรียนหรืออบรมเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์มาเลย (จรรยา คุณมี. 2513 : 78) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของเบมิส ที่พบว่า ครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ ของทุก ๆ เมืองในสหรัฐ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับวิชาภูมิศาสตร์อย่างเพียงพอ (James Richard, Bemis. 1966 : 989 –990) ดังนั้นกล่าวได้ว่าความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูนั้นต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ของครูด้วย

ประการที่ 2 ประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติไปสู่ผู้เรียน ครูที่มีประสิทธิภาพการสอนมานาน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและรู้จักเลือกใช้วิธีการสอนได้เหมาะสมกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียน อีกทั้งยังมีความรู้กว้างขวาง รู้จักเกี่ยวโยงเนื้อหาวิชาภูมิศาสตร์กับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร ตลอดจนมีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งประสิทธิภาพ การสอนหรือประสิทธิภาพการทำงานใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยการฝึกฝนจนชำนาญมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองได้ จากการศึกษาของ พันธ์ หันนาคินทร์ พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานนั้นมีความสำคัญมาก เพราะการทำงานให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ในการทำงานนั้น ๆ จนมีความเข้าใจและความชำนาญ นั้นเอง (พันธ์ หันนาคินทร์. 2524 : 66) ในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนก็เช่นกัน ต้องอาศัยความชำนาญและประสบการณ์ของครูผู้สอน ครูที่มีประสิทธิภาพการทำงานย่อมเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี สามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชา และวุฒิภาวะของผู้เรียน

แต่อย่างไรก็ตาม ทักษะ ความรู้และความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียน การสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยหรือในรายวิชาอื่น ๆ นอกจากขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์การเรียนการสอนของครูแต่ละท่านแล้ว ยังขึ้นอยู่กับปริมาณสื่อการเรียนการสอนที่โรงเรียนมีอยู่ด้วยว่าเพียงพอต่อความต้องการใช้หรือไม่ ซึ่งประเด็นปัญหาปริมาณและคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน ปัญหาการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนจะอภิปรายในหัวข้อต่อไป

2. พื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์กับความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่ มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 52.99 ทั้งนี้เพราะครูส่วนหนึ่งนั้นสำเร็จการศึกษาวิชาเอก หรือ วิชาโท ภูมิศาสตร์มาโดยตรง และบางคนยังได้ผ่านการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางภูมิศาสตร์ ซึ่งพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ย่อมจะมีผลต่อความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนในรายวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย และจากการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ต่างกัน ผลการศึกษาสามารถแยกสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ต่างกันมีความสามารถในการเลือก และการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ตามตารางที่ 15 และ 17 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาดังกล่าวตรงกันกับผลการศึกษาของสุขสันต์ แก้วม่วง ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์อุตสาหกรรมที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน (สุขสันต์ แก้วม่วง. 2537 : บทคัดย่อ) ซึ่งผู้ศึกษาดังข้อสังเกตว่าน่าจะเป็นเพราะครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการเลือก และใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เป็นเหมือน ๆ กัน โดยพิจารณาจากค่า X ที่ต่ำกว่าครึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะสอนดีพอ และไม่ทราบว่า จะเลือกสื่อการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและความต้องการของผู้เรียนอีกทั้งปัจจุบันสื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท หลายชนิด สื่อแต่ละชนิดมีคุณค่าอยู่ในตัวเอง การนำสื่อชนิดใด ๆ ก็ตามมาใช้ให้ได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับทักษะของครูผู้ซึ่งถ้าครูผู้สอนใช้ไม่เป็นอาจทำให้การเรียนการสอนได้ผลไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร แม้ว่าสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่จะทันสมัยหรือมีราคาแพงก็ตาม

2.2 ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ ตามตารางที่ 16 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้จะเกิดจากการที่ครูที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์นั้นเป็นครูที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาเอก หรือวิชาโทภูมิศาสตร์มาโดยตรง ได้รับความรู้และผ่านการฝึกฝนเฉพาะทางมาจนมีความชำนาญเป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น การผลิตแผนที่ขึ้นมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ใคร ๆ ก็สามารถผลิตได้ แต่จะให้สวยงาม ถูกต้องตามมาตราส่วนของแผนที่นั้นเป็นเรื่องยาก ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญในการผลิต เป็นต้น ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของภรณ์ หรรษพัฒน์กุล ที่พบว่าอาจารย์ที่มีพื้นฐานความรู้ทางโสตทัศนวัสดุจะมีความรู้และเทคนิคในการผลิตโสตทัศนวัสดุดีกว่าอาจารย์ที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ (ภรณ์ หรรษพัฒน์กุล. 2517 : 106)

3. ประสิทธิภาพการสอนกับความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพการสอนต่างกัน ผลการศึกษามีสรุปได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพการสอนมานานมีความสามารถในการเลือก และผลิตสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพการสอนน้อยกว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าครูที่มีประสิทธิภาพการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย 10 ปีขึ้นไปจะมีความสามารถในการเลือก และผลิตสื่อการเรียนการสอนมากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยต่ำกว่า 10 ปี ตามตารางที่ 19 และ 21 ในขณะที่พุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา ทำการศึกษาปัญหาในทำนองเดียวกัน พบว่าอาจารย์กลุ่มสถาบันพัฒน

และศิลปกรรม สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา ที่มีประสบการณ์การทำงาน (อายุราชการ) ต่างกัน มีปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน (พุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา. 2531 : 50 – 51) ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว ขัดแย้งกับผลการศึกษาของคลินตันที่ได้ทำการศึกษาปัญหาของครูใหม่ในมลรัฐเท็กซัส ปรากฏว่า ครูใหม่มีความลำบากใจในเรื่องการใช้สื่อการเรียนการสอน ไม่สามารถหาแหล่งวัสดุที่นำมาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และไม่สามารถเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนได้ (Thomas Allan, Clinton. 1966 : 1683 A) และนอกจากนี้มิเกลได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้สไลด์ทัศนวัสดุของครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากจะใช้สไลด์ทัศนวัสดุมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย (พุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา. 2531 : 12 อ้างอิงจาก Mikhail Fouad Ragheb. 1956 : 555)

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าประสบการณ์การสอนนั้นมีผลต่อความสามารถในการเลือก และการผลิตสื่อการเรียนการสอน เพราะครูที่มีประสบการณ์การสอนมาก จะทราบความต้องการของผู้เรียน มีความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะสอนได้ดีกว่า จึงสามารถเลือกสื่อการเรียนการสอนได้สอดคล้อง

เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและวุฒิภาวะของผู้เรียน รวมไปถึงมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วย ทั้งนี้เกิดจากความจำเป็นและความต้องการใช้สื่อการเรียนการสอน เพราะโรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ และสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา อีกทั้งในเวลาที่ผ่านมาแหล่งบริการสื่อการเรียนการสอนยังไม่แพร่หลาย ครูจึงจำเป็นต้องผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใช้เอง ในขณะที่ครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยยังขาดความเข้าใจเนื้อหาวิชาและความต้องการของผู้เรียน จึงประสบปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม และขาดทักษะในการผลิต ไม่ทราบว่าผลิตสื่ออะไร ผลิตแบบไหนจึงจะเหมาะสมกับผู้เรียน เนื้อหาวิชา และง่ายต่อการใช้งาน ประกอบกับปัจจุบันแหล่งบริการสื่อการเรียนการสอนมีมากขึ้น ดังนั้นครูจึงไม่จำเป็นต้องผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้เอง

3.2 ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ตามตารางที่ 22 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เชื่อว่าการเกิดจากการที่ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านทักษะการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูใช้สื่อไม่เป็น ใช้สื่อผิดประเภทไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอน โดยพิจารณาจากตารางที่ 14 ที่พบว่าระดับความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของจรรยา คุณมี ที่พบว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งในโรงเรียนรัฐและราษฎร์ส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เป็นเพราะไม่ได้รับการฝึกฝน (จรรยา คุณมี. 2513 : 78) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของประยูร ดาศรี ที่พบว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ขาดทักษะในการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์ (ประยูร ดาศรี. 2518 : 103) จากผลการศึกษาดังกล่าว อภิปรายได้ว่าการที่ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนไม่

แตกต่างกันเป็นเพราะครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยจะขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนบางประเภท เช่น แผนที่ประเภทต่าง ๆ เข็มทิศ เครื่องมือวัดอุณหภูมิ เป็นต้น ในขณะที่ครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่าก็จะมีปัญหาในด้านทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอนเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่าอาจจะสำเร็จการศึกษามานาน ประกอบกับระยะเวลาที่ผ่านมาไม่เคยใช้สื่อการเรียนการสอนบางประเภท เพราะโรงเรียนไม่มีให้ใช้ ดังนั้นอาจลืมเลือนความรู้ต่าง ๆ ในการใช้สื่อการเรียนการสอน และหลังเข้ารับราชการไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนอีกด้วย

4. ขนาดของโรงเรียนกับปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน
จากการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

4.1 ปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน

ผลจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในด้านปริมาณและคุณภาพของสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องของปริมาณสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่น้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ มากที่สุด รองลงมา คือ สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย และสื่อที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ตามลำดับ ตามตารางที่ 23 ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของนพรัตน์ เทียงตรง ที่ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุที่อาจารย์ไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนเพราะ สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ และสื่อที่มีอยู่นั้นไม่ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน (นพรัตน์ เทียงตรง. 2533 : 89) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุธิน จันทรลา ที่พบว่าสาเหตุที่ทำให้ครูผู้สอนสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนเพราะ สื่อการสอนมีไม่เพียงพอต่อการใช้ และหาสื่อที่ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาวิชาได้ยาก (สุธิน จันทรลา. 2532 : 39) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรองกาญจน์ ไชยวงศ์ ที่พบว่า สาเหตุที่ครูผู้สอนภาษาฝรั่งเศสระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนรัฐบาล ในเขตการศึกษา 8 ไม่ใช้สื่อการเรียนการสอนบางอย่างในการสอนภาษาฝรั่งเศส เพราะโรงเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส และสื่อที่มีอยู่ไม่เหมาะสมกับบทเรียนที่ครูจะสอน (กรองกาญจน์ ไชยวงศ์. 2522 : บทคัดย่อ) ในขณะที่ผลการศึกษาของภาณุเดช ขัดเงางาม พบว่าปัญหาด้านคุณภาพและปริมาณสื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 3 มีปริมาณสื่อไม่เพียงพอ สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย มีไม่ครบทุกสาขาวิชา สื่อบางอย่างไม่ตรงกับเนื้อหาวิชาที่สอนแล้ว และแหล่งผลิตสื่อมีน้อยไม่แพร่หลาย จึงทำให้อาจารย์ไม่ทราบถึงแหล่งจำหน่ายสื่อการเรียนการสอน ซึ่งทางวิทยาลัยอาจจะต้องส่งเสริมทางด้านการบริการสื่อการเรียนการสอนให้มากขึ้น (ภาณุเดช ขัดเงางาม. 2533 : 78)

ประเด็นปัญหาคุณภาพและปริมาณสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยสามารถอภิปรายได้ว่า ปัญหาหลักนั้นเกิดจากหมวดสังคมในแต่ละโรงเรียนมีปริมาณสื่อการ

เรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ เช่น แผนที่ประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่จำนวนจำกัด ซึ่งแผนที่เป็นสื่อที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ แผนที่นอกจากจะต้องใช้ในการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยแล้วยังใช้ในรายวิชาอื่น ๆ อีกด้วย เช่น รายวิชาประเทศของเรา ทวีปของเรา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น ประกอบกับแผนที่ที่ทางโรงเรียนมีอยู่นั้นชำรุดเสียหาย เพราะได้มีการสั่งซื้อและใช้งานกันมานานแล้ว อีกทั้งเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปทุกปี จึงทำให้ข้อมูลในแผนที่ล้าสมัย นอกจากนี้ในปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น การใช้สื่อการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ เช่น ชุดภาพฉีก อาจไม่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนเท่าที่ควร ประกอบกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และการกำหนดพระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2545 ที่เน้นกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ครูมีความจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนเข้ามาช่วย เช่น คอมพิวเตอร์ วีดีโอ โทรทัศน์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เป็นต้น ซึ่งปรากฏว่าสื่อการเรียนการสอนเหล่านี้มีราคาแพง โรงเรียนไม่สามารถจัดซื้อได้ในปริมาณมาก ๆ เพราะมีงบประมาณจำนวนจำกัด จึงก่อให้เกิดปัญหาสื่อการเรียนการสอนขาดแคลน และไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของครู

4.2 ปัญหาด้านการเลือกสื่อการเรียนการสอน

ผลจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในด้านการเลือกสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง งบประมาณสำหรับการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนมากที่สุด รองลงมาคือ แหล่งที่จะเลือกซื้อ และปัญหาการเลือกสื่อที่ให้ความสะดวกในการใช้ ตามตารางที่ 23 ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของวิญญูต บางเลี้ยง ที่พบว่า ปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอนของอาจารย์คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ ขาดงบประมาณในการจัดหาและนำมาใช้มากที่สุด (วิญญูต บางเลี้ยง, 2540 : 88) ในขณะที่ผลการศึกษาของภาณุเดช ขัดเงางาม กลับพบว่าอาจารย์ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 3 กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีปัญหาในการเลือกสื่อการเรียนการสอน คือ สื่อที่ใช้ในรายวิชาของแผนกมีจำนวนจำกัด และสภาพของสื่อไม่สมบูรณ์ สื่อบางอย่างชำรุด และไม่ตรงกับเนื้อหาวิชา อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าจะเลือกใช้สื่อชนิดใดให้เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชาที่จะสอน (ภาณุเดช ขัดเงางาม, 2533 : 77)

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาในเรื่องการเลือกสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 สามารถสรุปได้ว่าเกิดจากปัญหาใหญ่ 2 ประการ คือ

4.2.1 ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ จากการศึกษาพบว่า หมวดสังคมในแต่ละโรงเรียนส่วนใหญ่จะได้รับงบประมาณในการจัดซื้อและผลิตสื่อการเรียนการสอนจากโรงเรียนประมาณ 1 – 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.04 ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่น้อยมากเมื่อเทียบกับราคาของสื่อการเรียนการสอนบางประเภทที่มีราคาแพง ประกอบกับงบประมาณดังกล่าวต้องกระจายไปเพื่อจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนให้

ครอบคลุมทุกรายวิชา จึงทำให้หมวดสังคมศึกษาไม่สามารถจัดหาสื่อการเรียนการสอนมาให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ของครูได้

4.2.2 **ขาดทักษะในการเลือก** เพราะสื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท หลายชนิด สื่อแต่ละชนิดมีคุณค่าอยู่ในตัวเอง การนำเอาสื่อชนิดใดมาใช้ครูผู้สอนต้องเลือกให้เหมาะสมจึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกทั้งในการเลือกสื่อการเรียนการสอนครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเสมอว่าไม่มีสื่อใดเหมาะสมกับทุกจุดมุ่งหมายและทุกเนื้อหาวิชา ดังนั้นการเลือกสื่อการเรียนการสอนใด ๆ ก็ตามต้องอาศัยความรู้และความสามารถของครูผู้สอนด้วย

4.3 ปัญหาด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอน

ผลจากการศึกษาพบว่าครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ในประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า **โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง ทุนที่ใช้ในการผลิต มากที่สุด** รองลงมาคือ เวลาที่ใช้ในการผลิต เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต และปัญหาการขาดทักษะในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ ตามตารางที่ 23 ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์ ที่พบว่า ปัญหาในการผลิตสื่อทัศนูปกรณ์ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีนั้นส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาการขาดเงินซื้อวัสดุ การขาดผู้แนะนำช่วยเหลือ และปัญหาครูไม่มีเวลาในการผลิตสื่อ เพราะมีชั่วโมงสอนมาก และต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่อื่น ๆ (ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒน์เศรษฐ์, 2517 : 142 – 143) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา ที่พบว่าปัญหาในการผลิตสื่อการสอนของอาจารย์กลุ่มวิชาสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษานั้น ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับทุนที่ใช้ในการผลิต ปัญหาการสนับสนุนในการผลิตสื่อจากผู้บริหาร ปัญหาเครื่องมือที่ใช้ในการผลิต เวลา และวัสดุท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการผลิตสื่อการสอน เป็นต้น (พุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา, 2531 : 52) และในทำนองเดียวกัน สุธิน จันทร์ลาได้ทำการศึกษาปัญหาในการผลิตสื่อการสอนของครูที่สังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สาเหตุที่ครูไม่ผลิตสื่อการสอนเพราะขาดงบประมาณในการผลิต ตลอดจนขาดวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการผลิตสื่อ นอกจากนี้ยังขาดผู้แนะนำที่มีความรู้ในการผลิตสื่อการสอน รวมทั้งครูผู้สอนเองก็ยังขาดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการผลิต (สุธิน จันทร์ลา, 2532 : 39)

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 ก็เช่นกัน เกิดจากปัญหาใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

4.3.1 **การขาดงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน** ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนนั้นครูส่วนใหญ่จะใช้เงินงบประมาณจากโรงเรียนและเงินส่วนตัวในการจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ซึ่งเงินงบประมาณที่หมวดสังคมศึกษาได้รับจากทางโรงเรียนนั้นมีจำนวนจำกัด ประกอบกับครูมีเงินเดือนน้อยจึงทำให้ครูประสบปัญหาในด้านงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน

4.3.2 ไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะครูมีคาบการสอนมากซึ่งจากการศึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่จะสอนประมาณ 20 คาบ ต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 29.10 ครูจะต้องเตรียมสอน ตรวจการบ้าน และยังต้องทำงานในหน้าที่อื่น ๆ ภายในโรงเรียนอีก เช่น ทำงานธุรการ งานปกครอง งานห้องสมุด งานวิชาการ เป็นต้น จึงทำให้ครูไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการเรียนการสอน

4.3.3 ครูขาดทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ตามตารางที่ 13 ซึ่งครูส่วนใหญ่จะมีปัญหาว่าผลิตสื่อการเรียนการสอนไม่เป็น ไม่รู้ว่าจะผลิตสื่อการเรียนการสอนแบบใดจึงจะเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และไม่เคยผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้เอง ทั้งนี้เป็นเพราะครูไม่ได้รับการฝึกฝนมาเฉพาะด้านประกอบกับในปัจจุบันมีแหล่งจำหน่ายและบริการสื่อการเรียนการสอนมากมาย สามารถหาซื้อได้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน ดังนั้นครูจึงไม่จำเป็นต้องผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้เอง จึงทำให้ครูขาดทักษะในการผลิตสื่อการเรียนการสอน

4.4 ปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า นอกจากโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องงบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อเพื่อนำมาใช้สอนแล้วปัญหาสำคัญในการใช้สื่อการเรียนการสอนคือการขาดผู้ให้คำแนะนำและให้บริการในการใช้สื่อ ปัญหาการใช้สื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย และปัญหาการใช้สื่อประเภทเครื่องมือโสตทัศนศึกษา ตามลำดับ ซึ่งตรงกันกับผลการศึกษาของประสงค์ พิมล ที่พบว่า ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร คือ ครูไม่มีเวลาในการเตรียมการใช้สื่อการสอน นักเรียนมีมากเกินไปไม่เหมาะกับการใช้และหาสื่อที่ตรงกับจุดมุ่งหมายได้ยาก (ประสงค์ พิมล. 2529 : 49) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิพนธ์ สุขปรีดี ที่พบว่าครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่มีปัญหาในการใช้โสตทัศนวัสดุ ในเรื่องของผู้ให้คำแนะนำในการใช้โสตทัศนวัสดุ ครูไม่สามารถหาวัสดุได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย และครูขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ในการใช้โสตทัศนวัสดุ (นิพนธ์ สุขปรีดี. 2512 : 88) และจากการศึกษาของวิจิต สุวรรณรัตน์ พบว่า ครูที่สอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ ในโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและธนบุรี มีปัญหาในเรื่องการขาดทักษะในการใช้โสตทัศนวัสดุประเภทเครื่องมือโสตทัศนศึกษามากที่สุด (วิจิต สุวรรณรัตน์. 2513 : 101)

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5 ก็เช่นกันเกิดจากปัญหาใหญ่ 2 ประการ คือ ขาดงบประมาณในการซื้อสื่อมาใช้ และ ขาดทักษะในการใช้สื่อการเรียนการสอน แม้ว่าสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่จะทันสมัย หรือมีราคาแพง หากครูผู้สอนไม่มีทักษะในการใช้ อาจทำให้การเรียนการสอนได้ผลไม่คุ้มค่าที่ควร ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย

เนื่องจากครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการขาดทักษะในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ดังนี้

1. ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการ โดยการติดตามข่าวสารจากโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ การอ่านวารสารหรือเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ครูควรเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ และศึกษาต่อในสาขาวิชาภูมิศาสตร์โดยตรง
3. ครูควรฝึกใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เพื่อให้เกิดความชำนาญ ก่อนนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนจริง ๆ
4. ครูควรมีการสร้างสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียน
5. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ทรัพยากรในห้องเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับหัวหน้าหมวดและผู้บริหารโรงเรียน

เพื่อให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผล ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้สื่อการเรียนการสอน ให้การสนับสนุนครูผู้สอนในด้านวิชาการต่าง ๆ พร้อมทั้งหาแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น โดย

1. หัวหน้าหมวดควรพิจารณาครูที่สำเร็จการศึกษาสภาวิชาชีพ หรือวิชาโทภูมิศาสตร์มาปฏิบัติหน้าที่ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย
2. โรงเรียนควรยกย่องให้กำลังใจครูที่ผลิตสื่อการเรียนการสอนแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาใช้ โดยการนำผลงานออกมาเผยแพร่ให้เป็นเกียรติแก่ครูผู้ผลิต
3. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนในด้านงบประมาณในการจัดซื้อและผลิตสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ
4. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ โดยให้ความช่วยเหลือในด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าที่พักขณะอบรม
5. ผู้บริหารและหัวหน้าหมวดสังคมศึกษา ควรสับเปลี่ยนให้ครูได้รับการอบรมอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ
6. ผู้บริหารโรงเรียนควรหาทางร่วมมือกับโรงเรียนในสหวิทยาเขตเดียวกัน หรือใกล้เคียงเพื่อจัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนหรืออบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการ โดยเชิญวิทยากรมาบรรยายที่โรงเรียน
7. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูหมวดสังคมศึกษาและครูหมวดอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนทัศนะและช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาในด้านการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลจัดการศึกษาของชาติ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนครูผู้สอน ดังนี้

1. หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการนิเทศการสอนควรจัดนิเทศการเรียนการสอนของครูผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
2. กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และกรมฝึกหัดครู ควรให้ความร่วมมือกันในการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยให้ครูอย่างทั่วถึง
3. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดแหล่งบริการสื่อการเรียนการสอนให้ครูอย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อการใช้งาน

ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันที่ผลิตครู

สถาบันที่ผลิตครูเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดเทคนิคเกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนให้กับครูโดยตรง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางสำหรับสถาบันที่ผลิตครู ดังนี้

1. สถาบันที่ผลิตครูควรจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะ และความรู้ในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน
2. สถาบันราชภัฏในเขตการศึกษา 5 ควรเป็นแกนนำในการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการ และ ความรู้ทางด้านการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในช่วงปิดเทอม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษาอื่น ๆ ด้วยเพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างทั่วถึง
2. ควรมีการศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ เช่น ประเทศของเรา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ในการศึกษาครั้งต่อไปในเครื่องมือที่นำมาประเมินความสามารถของครูในรูปแบบสอบถามควรมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายกว่าการศึกษาครั้งนี้
4. ควรมีการศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยที่มีเพศและอายุของผู้สอนต่างกัน
5. ควรมีการสอบถามผู้เรียนในด้านความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา. 2532.
- กรองกาญจน์ ไชยวงศ์. ปัญหาเกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้วัสดุทัศนวัสดุของครูที่สอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินิพนธ์ ค.ม. (ภาควิชาทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2522. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา คุณมี. การศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2513. ถ่ายเอกสาร.
- แจ่มจันทร์ นิลพันธ์. "ความต้องการใช้สื่อการสอนของคณาจารย์ในวิทยาลัยครูสวนดุสิต". ใน การวิจัยเพื่อการพัฒนา. 24-33. กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ. 2536.
- จำรัส น้อยแสงศรี. เทคนิคและวิธีการสอนวิชาภูมิศาสตร์. กรุงเทพฯ : สุวิชา. 2521.
- ชาญชัย อินทรสุนานนท์. สื่อการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ม.ป.ป.
- ชูชาติ แสงประทีปทอง. การสำรวจสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2531. ถ่ายเอกสาร.
- ดรุณี พึ่งสาคร. พฤติกรรมการสอนวิชาภูมิศาสตร์. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์. 2523.
- ถาวร สายสืบ. การศึกษาสถานการณ์เกี่ยวกับการผลิตและการใช้วัสดุทัศนวัสดุของครูระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2516. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอก เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2517. ถ่ายเอกสาร.
- ทวี ทองสว่าง และ ดรุณี พึ่งสาคร. ระเบียบวิธีสอนวิชาภูมิศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2520.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง และ ทวี ทองสว่าง. พฤติกรรมการสอนวิชาภูมิศาสตร์. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองรัตน์. 2523.
- ธาริณี วีระสกุลรัตน์. การใช้วีดิโอเทปเพื่อการสอนซ่อมเสริมวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ ชีวภาพ เรื่องรังสีที่มองไม่เห็น. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนวิทยาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2528. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์. การศึกษาสถานการณ์เกี่ยวกับการผลิต และการใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ของผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดจังหวัดราชบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. 2517. ถ่ายเอกสาร.

- นพรัตน์ เทียงตรง. การศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพช่างอุตสาหกรรม
ในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กรุงเทพฯ : สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 2533. ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ สุขปรีดี. การศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อทัศนวัสดุของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา
ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทาง
การศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. 2512. ถ่ายเอกสาร.
_____. สื่อทัศนศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แพรวิทยา. 2518.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. การสำรวจสถานภาพความต้องการในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2520. ถ่ายเอกสาร.
- บุญทัศน์ ทุนคำ. การศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ของครูผู้สอนในโรงเรียน
ประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2516. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
2517. ถ่ายเอกสาร.
- ประทักษ์ เจียรบรรจง. การสำรวจการใช้วิธีสอน กิจกรรม และอุปกรณ์ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับ
ประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา 2515. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
วิชาการศึกษา ประสานมิตร. 2516. ถ่ายเอกสาร.
- ประสงค์ พิมพ์. การศึกษาปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2529. ถ่ายเอกสาร.
- ประสงค์ เปนะนาม. ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์.
ปรินูญานิพนธ์ ค.ม. (สื่อทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
2523. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐ วิทยารัฐ. "แนวคิดเกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์ในปัจจุบัน." ในภูมิศาสตร์ปิ่นกะ. กวี วรกวิน
หน้า 8. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. 2523.
- ประยูร ดาศรี. รายงานผลการวิจัยเรื่องปัญหาการเรียนการสอนและการใช้อุปกรณ์การสอนวิชาภูมิศาสตร์
ในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร. 2518.
- พนอจิตร โกมลวาช. สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา ของครูสังคมศึกษาในโรงเรียน
มัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินูญานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536. ถ่ายเอกสาร
- พนัส หันนาคินทร์. การมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
2534.

- พุทธิพงศ์ พูนเกษตรวัฒนา. ปัญหาการเลือก และการใช้สื่อการสอนของอาจารย์กลุ่มสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2530. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2531. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรา อิงคินันท์. ปัญหาเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. ปรินญาณินพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2526. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ ทรัพย์พัฒนกุล. ปัญหาเกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้โสตทัศนวัสดุของอาจารย์ในวิทยาลัยครู ส่วนกลาง พ.ศ. 2516. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2517. ถ่ายเอกสาร
- ภาณุเดช ชัดเงางาม. การสำรวจสถานการณ์ภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 3 กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2532. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ. 2533. ถ่ายเอกสาร.
- มณี ไม่เรียง. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการสื่อการสอนของอาจารย์คหกรรมศาสตร์ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2529. ถ่ายเอกสาร.
- มีชัย วรสายันต์. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของครูอาจารย์ผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2512. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (ภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. 2531. ถ่ายเอกสาร.
- ยุพิน พิพิธกุล. สื่อการเรียนการสอนคณิตศาสตร์. ม.ป.ท.
- รอยเดือน สุภาพ. การใช้สื่อการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 4. ปรินญาณินพนธ์ ค.ม. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528. ถ่ายเอกสาร.
- วนิดา จีประสิทธิ์. โสตทัศนศึกษา. นครปฐม : แผนกบริการกลาง สำนักงานอธิการบดีพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2526.
- วาสนา ชาวหา. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์. 2522.
- วิจิต สุวรรณรัตน์. ปัญหาเกี่ยวกับการเลือก การผลิต และการใช้โสตทัศนวัสดุของครูที่สอน ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนคร และธนบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา. 2513. ถ่ายเอกสาร.

- วิญญาณุต บางเลี้ยง. กระบวนการใช้สื่อการสอนของอาจารย์คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). เชียงใหม่ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2540. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสอาด ตั้งประเสริฐ. "เทคนิคทางภูมิศาสตร์สำหรับมัธยมศึกษา," ในการสอนภูมิศาสตร์เชิงวิเคราะห์. หน้า 1
กรุงเทพฯ : ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.
- ศักดิ์สงวน พรานป่า. สถานการณ์และความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนจำอากาศ
ในกองทัพอากาศ. ปรินูญานิพนธ์ ศศ.ม. (วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ. 2533. ถ่ายเอกสาร.
- สมิตา บุญวาศ. สื่อการสอนวิชาสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี. 2539.
- สวาท เสนานรงค์. คู่มือการสอนวิชาภูมิศาสตร์ แปลจาก Source book for Geography by UNESCO.
กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม
แห่งสหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2510.
- สมพงษ์ ศิริเจริญ และ คณะ. คู่มือการใช้สื่อทัศนวัสดุ. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์. 2506.
- สมบุญ สงวนญาติ. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา. 2534.
- สิริวรรณ ศรีพล. การสอนวิชาภูมิศาสตร์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2529.
- สุธิน จันทร์ลา. การศึกษาปัญหาการผลิต และการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนสังกัดศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียน จังหวัดเพชรบูรณ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2532. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัทรา ชูสม. สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน
ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11.
ปรินูญานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- สุขสันต์ แก้วม่วง. ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์อุตสาหกรรมศึกษา
ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2537. ถ่ายเอกสาร.
- สันต์ ธรรมบำรุง. การสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์. 2522.
- สันต์ วรศิริ. การศึกษาสถานการณ์เกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อทัศนวัสดุของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา
ในจังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2513. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2514. ถ่ายเอกสาร.
- อนงค์พร สมานชาติ. สื่อทัศนอุปกรณ์ในการสอนสังคมศึกษา (ภูมิศาสตร์). นครปฐม : แผนกบริการกลาง
สำนักงานอธิการ พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2524.

อัญชลี เศรษฐเสถียร. เทคนิควิธีการเลือกใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2526.

Ann Rorem Watts. "Conceptual Clarification of Certain Geographic Terms Through The Use of Five Presentation Modes," Dissertation Abstracts International. No. 3 Vol. 26. 1965.

James Richard Bemis. Geography In The Elementary School Social Studies Program," Dissertation Abstracts International. No. 4 Vol. 27. 1966.

James Vaughn Cotton. "The Status of Public Senior High School Geography In Maryland, 1964-1965," Dissertation Abstracts International. No. 3 Vol. 30. 1969.

Kamra, Ardis Daphne. "Accessibility And Teacher Utilization of The New Media In Jamaican Junior Secondary Classrooms," Dissertation Abstracts International No. 6 Vol. 38. 1977.

Oluyori, Frank Ola. "An Appraisal of Audiovisual Media For Instruction In The Public Schools of Kwara State (Nigeria) From 1970 To 1980," Dissertation Abstracts International. No. 2 Vol. 45. 1984.

Shore Louise. Instruction Materials : An Introduction for Teacher. New York : The Ronald Press Company. 1960.

Thomas Allan Clinton. "Beginning Teachers' Problems : A Study of Problems Encountered By One Hundred Graduates of East Texas State University AndThe Function Relationship Between These Problems And The Teacher Education Program," Dissertation Abstracts International. No. 6 Vol. 27. 1966.

Vernon S Gerlach and Donald P Ely. Teaching and Media (A Systematic Approach). New Jersey : Inc Englewood Cliffs. 1971.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน
ของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5

คำชี้แจง

ข้าพเจ้า นางสาวสมพร ภูมิเรศ นิสิตปริญญาโทบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์
เรื่อง "ศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชา
ภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 5" ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเก็บรวบรวม
ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยการแจกแบบสอบถามแก่ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ในระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามครั้งนี้ด้วย

ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของท่าน ผู้ศึกษาจะรักษาไว้
เป็นความลับ แบบสอบถามจะถูกทำลายทันทีเมื่อใช้งานเรียบร้อยแล้ว จึงขอความกรุณากรอกข้อความใน
แบบสอบถามตามความเป็นจริง เพราะข้อมูลที่ต้องการตามความเป็นจริงเท่านั้นจะทำให้การวิจัยมีค่าที่น่า
เชื่อถือและเที่ยงตรง

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกณฑ์ในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชา
ภูมิศาสตร์

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ 21-30 ปี ☐ 31-40 ปี
☐ 41-50 ปี ☐ 50 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
4. สำเร็จการศึกษา วิชาเอก.....
 วิชาโท.....
5. สถานที่ทำงาน
6. จำนวนคาบที่สอน คาบ/สัปดาห์
7. ระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาภูมิศาสตร์
☐ ต่ำกว่า 5 ปี ☐ 5 – 9 ปี
☐ 10 – 14 ปี ☐ 15 ปีขึ้นไป
8. ท่านเคยได้รับการอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนทางวิชาภูมิศาสตร์มาบ้างหรือไม่
☐ ไม่เคย
☐ เคย จำนวน ครั้ง
9. ท่านเคยได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางภูมิศาสตร์มาบ้างหรือไม่
☐ ไม่เคย
☐ เคย จำนวน ครั้ง
10. ท่านชอบสอนวิชาภูมิศาสตร์ที่ท่านสอนอยู่หรือไม่
☐ ไม่ชอบ
☐ ชอบ
11. หมวดของท่านได้รับงบประมาณในการจัดซื้อและผลิตสื่อการเรียนการสอน
 ปีละ บาท

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชา ภูมิศาสตร์

2.1 ความสามารถในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงข้อเดียว

1. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องขนาดและที่ตั้งของประเทศไทย ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด

- () 1.1 ลูกโลก
- () 1.2 แผนที่ทวีปเอเชีย
- () 1.3 แผนที่ประเทศไทย
- () 1.4 วิดีทัศน์เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของไทย

2. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องลักษณะภูมิประเทศของไทยโดยรวม ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด

- () 2.1 แผนที่ประเทศไทยแสดงลักษณะทางกายภาพ
- () 2.2 ภาพถ่ายดาวเทียมบริเวณพื้นที่ประเทศไทย
- () 2.3 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณพื้นที่ประเทศไทย
- () 2.4 รูปภาพแสดงลักษณะภูมิประเทศแบบต่าง ๆ ของไทย

3. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องลักษณะโครงสร้างทางธรณีของประเทศไทย ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด

- () 3.1 แผนที่เศรษฐกิจประเทศไทย
- () 3.2 แผนที่ธรณีสัณฐานประเทศไทย
- () 3.3 แผนที่ธรณิวิทยาประเทศไทย
- () 3.4 แผนที่ธรณีแหล่งแร่ประเทศไทย

4. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่อง ปริมาณน้ำฝนของประเทศไทย ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใดจึงจะเห็นภาพรวมของการกระจายน้ำฝนชัดเจนที่สุด

- () 4.1 แผนที่แสดงเขตอากาศ
- () 4.2 ตารางแสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีของแต่ละภาค
- () 4.3 แผนภูมิแท่งแสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยแต่ละเดือนของแต่ละภาค
- () 4.4 แผนที่แสดงน้ำฝนเท่า

5. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องปัจจัยควบคุมภูมิอากาศของภาคตะวันตกของประเทศไทย ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด

- () 5.1 แผนที่แสดงลักษณะทางกายภาพของทวีปเอเชีย
- () 5.2 แผนที่อากาศ (Weather Chart) ของทวีปเอเชีย
- () 5.3 ภาพถ่ายดาวเทียมของทวีปเอเชีย
- () 5.4 วิดีทัศน์เรื่องภูมิอากาศของทวีปเอเชีย

6. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องความกดอากาศของไทย ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด
- () 6.1 เครื่องวัดความกดอากาศ (Anemometer)
 - () 6.2 แผนที่แสดงอุณหภูมิเท่าของประเทศไทย
 - () 6.3 ภาพถ่ายดาวเทียมของประเทศไทย
 - () 6.4 แผนที่แสดงทิศทางลม
7. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องลักษณะทั่วไปของหินแต่ละชนิดของประเทศไทย ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด
- () 7.1 การศึกษานอกสถานที่บริเวณภูเขา
 - () 7.2 ตัวอย่างของจริง
 - () 7.3 แผนที่ธรณีวิทยาประเทศไทย
 - () 7.4 เชิงวิทยากรมาบรรยาย
8. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องปัญหาพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายในปัจจุบัน ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด
- () 8.1 แผนที่ภูมิประเทศ
 - () 8.2 รูปถ่ายทางอากาศ
 - () 8.3 ภาพถ่ายจากดาวเทียม
 - () 8.4 แผนที่ทรัพยากรป่าไม้
9. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อการกระจายประชากรในภาคตะวันตก ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใด
- () 9.1 ตารางแสดงเนื้อที่และความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันตก
 - () 9.2 แผนที่แสดงลักษณะทางกายภาพของภาคตะวันตก
 - () 9.3 เชิงวิทยากรในท้องถิ่นมาบรรยาย
 - () 9.4 สถิติจำนวนประชากรในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันตก
10. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวของภาคตะวันตก ได้แก่ ถ้ำ น้ำตก ท่านจะเลือกใช้สื่อชนิดใดในการอธิบายเรื่องการทำนุและพัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น
- () 10.1 แผนที่ทางธรณีแสดงแหล่งหินปูน
 - () 10.2 รูปภาพแหล่งท่องเที่ยว
 - () 10.3 การศึกษานอกสถานที่
 - () 10.4 สไลด์แสดงสถานที่ท่องเที่ยวถ้ำ และ น้ำตกในจังหวัดต่าง ๆ

2.2 ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ถ้าท่านจำเป็นต้องผลิตสื่อการเรียนการสอนใช้เอง ท่านสามารถผลิตสื่อทัศนวัสดุเหล่านี้ได้หรือไม่
โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริง

ทัศนวัสดุ	ได้และ เคยผลิต	ได้แต่ ไม่เคยผลิต	ไม่ได้
1 แผนที่ภูมิภาคต่าง ๆ			
2 ชุดภาพนิ่งเฉพาะเรื่อง เช่น ภูเขา แม่น้ำ ฯลฯ			
3 สไลด์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ, อาชีพ			
4 วิดีทัศน์เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น โครงสร้างทางเศรษฐกิจ			
5 ป้ายนิเทศ			
6 เตรียมวัสดุที่ใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ			
7 แผนภูมิ			
8 แผนภาพ			
9 ตารางสถิติ			
10 นุ่นจำลอง			
11 แผนดินสกเกิดเรื่องต่าง ๆ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ			
12 แบบสำรวจ			
13 แบบสัมภาษณ์			
14 แบบสอบถาม			
15 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....			

2.3 ความสามารถในการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงข้อเดียว

1. ในการใช้เข็มทิศเพื่อหาทิศทางของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก่อนจะอ่านค่าทิศท่านจะต้องหันลูกศรบนหน้าปัดไปทิศทางใด

- () 1.1 ไปทางทิศเหนือจริง
- () 1.2 ไปทางทิศเหนือภูมิศาสตร์
- () 1.3 ไปยังวัตถุที่ต้องการวัด
- () 1.4 ไปทิศทางตรงกันข้ามกับวัตถุที่ต้องการวัด

2. ในกระบวนการเรียนการสอนท่านใช้แผนที่โครงร่างในขั้นตอนใด

- () 2.1 นำเข้าสู่บทเรียน
- () 2.2 ขยายความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน
- () 2.3 ใช้เป็นสื่อสำเร็จ
- () 2.4 ใช้สรุปและทบทวนบทเรียน

3. ในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ท่านใช้ลูกโลกในการอธิบายเรื่องใด

- () 3.1 การเกิดกลางวันและกลางคืน
- () 3.2 ที่ตั้งและขนาดของประเทศไทย
- () 3.3 การแบ่งเขตภูมิอากาศ
- () 3.4 การแบ่งเขตเศรษฐกิจ

4. ในกระบวนการเรียนการสอน ท่านใช้แผนที่รัฐกิจในการอธิบายเรื่องใด

- () 4.1 ที่ตั้งสัมพันธของประเทศไทย
- () 4.2 เปรียบเทียบเนื้อที่ของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย
- () 4.3 แสดงแหล่งที่ตั้งของเมืองและจังหวัดสำคัญ ๆ ในประเทศไทย
- () 4.4 แสดงแหล่งภูเขาและแม่น้ำที่สำคัญ ๆ ในประเทศไทย

5. ถ้าท่านต้องการสอนเรื่องลักษณะภูมิประเทศที่สำคัญของดินแดน ท่านคิดว่าข้อใดจะให้นักเรียนเข้าใจได้ดีที่สุด

- () 5.1 ให้นักเรียนดูความแตกต่างของสีในแผนที่
- () 5.2 ให้นักเรียนดูเส้นชั้นความสูงในแผนที่
- () 5.3 ให้นักเรียนดูภาพลักษณะภูมิประเทศแบบต่าง ๆ
- () 5.4 ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศแบบต่าง ๆ ของดินแดน

6. ในการสอนเรื่องโครงสร้างทางธรณีของภาคตะวันตก ท่านใช้รูปเทือกเขาสามร้อยยอดในการอธิบายเรื่องใด

- () 6.1 เทือกเขาที่สำคัญในบริเวณภาคตะวันตกของไทย
- () 6.2 ลักษณะเทือกเขาหินปูนที่สำคัญของภาคตะวันตกของไทย
- () 6.3 แหล่งหินปูนที่นำไปใช้ในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ของภาคตะวันตกของไทย
- () 6.4 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในภาคตะวันตกของไทย

7. ในการสอนเรื่องทรัพยากรแร่ธาตุของประเทศไทย ท่านใช้แผนที่แสดงแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญของประเทศไทยในการอธิบายเรื่องใด

- () 7.1 บริเวณที่มีแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ ที่สำคัญของไทย
- () 7.2 ประเภทของทรัพยากรแร่ธาตุของไทย
- () 7.3 ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรแร่ธาตุของไทย
- () 7.4 ปริมาณทรัพยากรแร่ธาตุของไทย

8. ในการสอนเรื่องลักษณะภูมิอากาศของไทย ท่านใช้แผนที่แสดงทิศทางลมมรสุมที่พัดผ่านประเทศไทยในการอธิบายเรื่องใด

- () 8.1 อิทธิพลของลมมรสุม
- () 8.2 ฤดูกาลของลมมรสุมที่พัดผ่าน
- () 8.3 สาเหตุของการเกิดลมมรสุม
- () 8.4 บริเวณที่ลมมรสุมพัดผ่าน

9. ในการสอนเรื่องประชากรของภาคเหนือ ท่านใช้รูปภาพชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ในการอธิบายเรื่องใด

- () 9.1 วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา
- () 9.2 ประเภทของชาวไทยภูเขาในภาคเหนือของไทย
- () 9.3 ลักษณะการแต่งกายของชาวไทยภูเขาในภาคเหนือของไทย
- () 9.4 ประเภทและลักษณะการแต่งกายของชาวไทยภูเขาในภาคเหนือของไทย

10. ในการสอนเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการประกอบอาชีพ ท่านจะใช้สไลด์เกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ที่สำคัญของภาคตะวันตกในการอธิบายเรื่องใด

- () 10.1 อาชีพเกษตรกรรมที่สำคัญของภาคตะวันตก
- () 10.2 วัฒนธรรมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่สำคัญของไทย
- () 10.3 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคตะวันตก
- () 10.4 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์

ผู้ตอบแบบสอบถาม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือตามที่ท่านมีปัญหาในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน

มากที่สุด	หมายถึง	ในการใช้สื่อการเรียนการสอน มีปัญหามากที่สุด
มาก	หมายถึง	ในการใช้สื่อการเรียนการสอน มีปัญหามาก
ปานกลาง	หมายถึง	ในการใช้สื่อการเรียนการสอน มีปัญหปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ในการใช้สื่อการเรียนการสอน มีปัญหาน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ในการใช้สื่อการเรียนการสอน มีปัญหาน้อยที่สุด

ปัญหาและอุปสรรค		ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
คุณภาพและปริมาณของสื่อการเรียนการสอน						
1	ไม่มีสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา					
2	สื่ออยู่ในสภาพชำรุดไม่สามารถนำไปใช้ได้					
3	สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย					
4	ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญ					
5	ขนาดของเครื่องมือไม่เหมาะกับชั้นเรียน					
6	ความยากง่ายของสื่อไม่เหมาะกับผู้เรียน					
7	ปริมาณของสื่อมีน้อยไม่เพียงพอ					
8	ขาดสื่อจำเป็นพื้นฐาน เช่นแผนที่ภูมิประเทศ					
การเลือกสื่อการเรียนการสอน						
1	ท่านมีปัญหาในการเลือกสื่อที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชาที่สอน					
2	ไม่มีผู้ให้คำแนะนำในการเลือกซื้อ					
3	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการเลือกสื่อ					
4	ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งที่จะเลือกซื้อสื่อ					
5	ท่านมีปัญหาในการเลือกสื่อให้เหมาะสมกับระดับอายุ สติปัญญา ประสบการณ์เดิมและความสนใจของนักเรียน					
6	ท่านมีปัญหาในการเลือกสื่อที่ทำให้ความสะดวกในการใช้					
7	ท่านมีปัญหาในการเลือกสื่อที่อำนวยความสะดวกในการสอน					

ปัญหาและอุปสรรค	ระดับของปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
8 โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อ					
การผลิตสื่อการเรียนการสอน					
1 ท่านมีปัญหาในการผลิตสื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชา					
2 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการผลิตสื่อ					
3 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับทุนที่ใช้ในการผลิตสื่อ					
4 ท่านมีปัญหาด้านทักษะที่ใช้ในการผลิตสื่อ					
5 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสื่อ					
6 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสื่อที่ผลิตขึ้นเอง					
7 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนในการผลิตสื่อจากผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง					
8 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้และประสบการณ์ในการดัดแปลงวัสดุในท้องถิ่นมาประกอบการสอน					
การใช้สื่อการเรียนการสอน					
1 ท่านมีปัญหาในการใช้สื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่จะสอน					
2 ท่านมีปัญหาทางด้านทักษะในการใช้สื่อประเภทโสตทัศนวัสดุ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ ฯลฯ					
3 ท่านมีปัญหาทางด้านทักษะในการใช้สื่อประเภทเครื่องมือโสตทัศนะ					
4 ท่านมีปัญหาว่าเมื่อใช้สื่อแล้วจะได้เนื้อหาน้อยและสอนไม่ทันเวลา					
5 ท่านมีปัญหาในการใช้สื่อให้เหมาะสมกับระดับอายุ					
6 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพความเหมาะสมของห้องเรียนและสถานที่ในการใช้สื่อ					
7 ท่านมีปัญหาในการเลือกสื่อที่อำนวยความสะดวกในการสอน					
8 โรงเรียนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณสำหรับจัดซื้อสื่อเพื่อนำมาประกอบการสอน					

รายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 มีดังต่อไปนี้

โรงเรียน			ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
1.	เทพมงคลรังษี	***	บ้านเหนือ	เมือง	กาญจนบุรี
2.	ลาดหญ้าพิทยาคม	**	ลาดหญ้า	เมือง	กาญจนบุรี
3.	กาญจนานุเคราะห์	***	บ้านเหนือ	เมือง	กาญจนบุรี
4.	บ้านเก่าวิทยา	**	บ้านเก่า	เมือง	กาญจนบุรี
5.	ทองผาภูมิวิทยา	*	ท่าขนุน	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
6.	ร่มเกล้า กาญจนบุรี	*	ลั่นถีน	ทองผาภูมิ	กาญจนบุรี
7.	ท่าม่วงราษฎร์บำรุง	***	ท่าม่วง	ท่าม่วง	กาญจนบุรี
8.	พัทธราษฎร์รังสรรค์	**	พัทธ	ท่าม่วง	กาญจนบุรี
9.	วิสุทธิรังษี	***	ท่าล้อ	ท่าม่วง	กาญจนบุรี
10.	หนองขาโก้วพิทยาคม	**	หนองขา	ท่าม่วง	กาญจนบุรี
11.	หนองตากยาศรีวิชัยราษฎร์บำรุง	*	หนองตากยา	ท่าม่วง	กาญจนบุรี
12.	ท่ามะกาพิทยาคม	***	ท่ามะกา	ท่ามะกา	กาญจนบุรี
13.	พระแท่นดงรังวิทยา	**	พระแท่น	ท่ามะกา	กาญจนบุรี
14.	นิวิฐราษฎร์อุปถัมภ์	*	สนามแย้	ท่ามะกา	กาญจนบุรี
15.	ไทรโยคณีกาญจนวิทยา	**	ลุ่มสุ่ม	ไทรโยค	กาญจนบุรี
16.	ไทรโยคน้อยวิทยา	**	ท่าเสา	ไทรโยค	กาญจนบุรี
17.	บ่อพลอยรัชดาภิเษก	**	บ่อพลอย	บ่อพลอย	กาญจนบุรี
18.	หนองรีประชานิมิต	**	หนองรี	บ่อพลอย	กาญจนบุรี
19.	พนมทวนชินูปถัมภ์	**	พนมทวน	พนมทวน	กาญจนบุรี
20.	พนมทวนพิทยาคม "สว่าง เคลิ้มสุนทรสิทธิ์ อุปถัมภ์"	**	รางหวาย	พนมทวน	กาญจนบุรี
21.	เลาขวัญราษฎร์บำรุง	**	เลาขวัญ	เลาขวัญ	กาญจนบุรี
22.	ศรีสวัสดิ์พิทยาคม	*	ท่ากระดาน	ศรีสวัสดิ์	กาญจนบุรี
23.	อุดมสิทธิศึกษา	*	หนองลู	สังขละบุรี	กาญจนบุรี
24.	ประชามงคล	**	หนองปรือ	กิ่ง อ.หนองปรือ	กาญจนบุรี
25.	หนองปรือพิทยาคม	*	หนองปรือ	กิ่ง อ.หนองปรือ	กาญจนบุรี
26.	ด่านมะขามเตี้ยพิทยาคม	**	ด่านมะขามเตี้ย	กิ่ง อ.มะขามเตี้ย	กาญจนบุรี
27.	ห้วยกระเจาพิทยาคม	**	สระลงเรือ	กิ่ง อ.ห้วยกระเจา	กาญจนบุรี
28.	ประจวบวิทยาลัย	***	ประจวบ	เมือง	ประจวบคีรีขันธ์
29.	อ่าวน้อยวิทยานิคม	**	อ่าวน้อย	เมือง	ประจวบคีรีขันธ์
30.	หัวากวิทยาลัย	*	บ่อนอก	เมือง	ประจวบคีรีขันธ์

โรงเรียน			ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
31.	กุยบุรีวิทยา	**	กุยบุรี	กุยบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
32.	ยางชุมวิทยา	*	หาดขาม	กุยบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
33.	ทับสะแกวิทยา	**	นาหูกวาง	ทับสะแก	ประจวบคีรีขันธ์
34.	ห้วยยางวิทยา	*	ห้วยยาง	ทับสะแก	ประจวบคีรีขันธ์
35.	บางสะพานวิทยา	***	กำเนิดนพคุณ	บางสะพาน	ประจวบคีรีขันธ์
36.	ธงชัยวิทยา	**	ธงชัย	บางสะพาน	ประจวบคีรีขันธ์
37.	ชัยเกษมวิทยา	**	ชัยเกษม	บางสะพาน	ประจวบคีรีขันธ์
38.	ปากน้ำปราณวิทยา	**	ปากน้ำปราณ	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
39.	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปราณบุรี	**	ปราณบุรี	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
40.	เมืองปราณบุรี	**	ปราณบุรี	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
41.	สามร้อยยอดวิทยาคม	***	ไร่เก่า	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
42.	รัชตวิทยาคม	**	เขาน้อย	ปราณบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
43.	หัวหิน	***	หัวหิน	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
44.	หัวหินวิทยาคม	*	หัวหิน	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
45.	หนองพลับวิทยา	**	หนองพลับ	หัวหิน	ประจวบคีรีขันธ์
46.	บางสะพานน้อยวิทยาคม	**	ปากแพรก	บางสะพานน้อย	ประจวบคีรีขันธ์
47.	บางจานวิทยา	**	บางจาน	เมือง	เพชรบุรี
48.	เบญจมาศวิทยาส์	***	คลองกระแซง	เมือง	เพชรบุรี
49.	พรหมานุสรณ์	***	คลองกระแซง	เมือง	เพชรบุรี
50.	วัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์)	***	ท่าราบ	เมือง	เพชรบุรี
51.	คงคาราม	***	บ้านหม้อ	เมือง	เพชรบุรี
52.	ดอนยางวิทยา	*	ดอนยาง	เมือง	เพชรบุรี
53.	เขาย้อยวิทยา	**	เขาย้อย	เขาย้อย	เพชรบุรี
54.	เขาย้อยพิทยาคม	*	สระพัง	เขาย้อย	เพชรบุรี
55.	ชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี	**	ชะอำ	ชะอำ	เพชรบุรี
56.	โตนดหลวงวิทยา	*	บางเก่า	ชะอำ	เพชรบุรี
57.	ห้วยทรายประชาสรรค์	*	ห้วยทรายเหนือ	ชะอำ	เพชรบุรี
58.	จุฬารัตน์ราชวิทยาลัย เพชรบุรี	*	เขาใหญ่	ชะอำ	เพชรบุรี
59.	ท่าสายวิทยา	**	ท่าคอย	ท่าสาย	เพชรบุรี
60.	หนองจอกวิทยา	*	หนองจอก	ท่าสาย	เพชรบุรี

โรงเรียน			ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
61.	หนองชุมแสงวิทยา	**	ท่าไม้รวก	ท่ายาง	เพชรบุรี
62.	บ้านลาดวิทยา	***	บ้านลาด	บ้านลาด	เพชรบุรี
63.	บ้านแหลมวิทยา	**	บ้านแหลม	บ้านแหลม	เพชรบุรี
64.	วชิรธรรมโคกิต	**	บางครก	บ้านแหลม	เพชรบุรี
65.	หนองหญ้าปล้องวิทยา	**	หนองหญ้าปล้อง	หนองหญ้าปล้อง	เพชรบุรี
66.	แก่งกระจานวิทยา	**	วังจันทร์	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
67.	ป่าเต็งวิทยา	*	ป่าเต็ง	แก่งกระจาน	เพชรบุรี
68.	แคทรายวิทยา	**	คูบัว	เมือง	ราชบุรี
69.	เบญจมาศวิทยาสังคีรี	***	หน้าเมือง	เมือง	ราชบุรี
70.	ราชโบริกานุเคราะห์	***	หน้าเมือง	เมือง	ราชบุรี
71.	รัฐราษฎร์อุปถัมภ์	**	อ่างทอง	เมือง	ราชบุรี
72.	ครูราษฎร์รังสฤษดิ์	***	จอมบึง	จอมบึง	ราชบุรี
73.	ด่านทับตะโกราษฎร์อุปถัมภ์	**	ด่านทับตะโก	จอมบึง	ราชบุรี
74.	สายธรรมจันทร์	***	ท่านัด	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี
75.	ประสาธน์ราษฎร์ประชาภิ	**	ประสาธน์สิทธิ์	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี
76.	ดอนคลังวิทยา	*	ดอนคลัง	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี
77.	เนกขัมมวิทยา	*	แพ่งพวย	ดำเนินสะดวก	ราชบุรี
78.	บางแพปฐมพิทยา	***	บางแพ	บางแพ	ราชบุรี
79.	โพหัก "วงศ์สมบุญราษฎร์อุปถัมภ์"	*	โพหัก	บางแพ	ราชบุรี
80.	กรับใหญ่วงศ์กุลกิจพิทยาคม	***	กรับใหญ่	บ้านโป่ง	ราชบุรี
81.	รัตนราษฎร์บำรุง	***	บ้านโป่ง	บ้านโป่ง	ราชบุรี
82.	วัดดอนตูม	**	บ้านโป่ง	บ้านโป่ง	ราชบุรี
83.	หนองปลาหมอนพิทยาคม	**	หนองปลาหมอน	บ้านโป่ง	ราชบุรี
84.	ปากท่อพิทยาคม	**	ปากท่อ	ปากท่อ	ราชบุรี
85.	วัดสันติการามวิทยา	*	ทุ่งหลวง	ปากท่อ	ราชบุรี
86.	บรมราชินีนาถราชวิทยาลัย	**	อ่างหิน	ปากท่อ	ราชบุรี
87.	ช่องพรานวิทยา	**	เตาปูน	โพธาราม	ราชบุรี
88.	โพธารามวัฒนาเสนี	***	คลองตากด	โพธาราม	ราชบุรี
89.	หนองโพวิทยา	*	หนองโพ	โพธาราม	ราชบุรี
90.	ท่ามะขามวิทยา	**	ดอนทราย	โพธาราม	ราชบุรี

โรงเรียน			ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
91.	โศภณศิริราษฎร์	**	วัดเพลง	วัดเพลง	ราชบุรี
92.	สวนผึ้งวิทยา	**	สวนผึ้ง	สวนผึ้ง	ราชบุรี
93.	บ้านคาวิทยา	**	บ้านคา	สวนผึ้ง	ราชบุรี
94.	ท้ายหาด	**	ท้ายหาด	เมือง	สมุทรสงคราม
95.	ถาวรานุกุล	***	แม่กลอง	เมือง	สมุทรสงคราม
96.	ศรียาสมุทร	***	ลาดใหญ่	เมือง	สมุทรสงคราม
97.	เมธีคุณะวินัยวิทยาลัย	*	บางนกแขวก	บางคนที	สมุทรสงคราม
98.	สกลวิสุทธิ	*	บางกุ้ง	บางคนที	สมุทรสงคราม
99.	กระดังงา "พิชิตสมุทรการ"	*	กระดังงา	บางคนที	สมุทรสงคราม
100.	เทพสุวรรณชาภิวนิทยาย	*	ท่าคา	อัมพวา	สมุทรสงคราม
101.	อัมพวันวิทยาลัย	***	อัมพวา	อัมพวา	สมุทรสงคราม
102.	วัดบางกะพ้อม (คงลาภยังประชานุสรณ์)	*	อัมพวา	อัมพวา	สมุทรสงคราม
103.	วัดแก้วเจริญอานวยวิทย	*	เหมืองใหม่	อัมพวา	สมุทรสงคราม
104.	กวรรณสูตศึกษาลัย	***	ไร่ใหญ่	เมือง	สุพรรณบุรี
105.	สงวนหญิง	***	ท่าพี่เลี้ยง	เมือง	สุพรรณบุรี
106.	สวนแตงวิทยา	**	สวนแตง	เมือง	สุพรรณบุรี
107.	ดลิ่งชันวิทยา	**	ดลิ่งชัน	เมือง	สุพรรณบุรี
108.	กาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุพรรณบุรี	**	ไผ่ขวาง	เมือง	สุพรรณบุรี
109.	บรรหารแจ่มใสวิทยา 1	**	ดอนเจดีย์	ดอนเจดีย์	สุพรรณบุรี
110.	สระกระโจมโสมณพิทย	**	สระกระโจม	ดอนเจดีย์	สุพรรณบุรี
111.	ธรรมโชติศึกษาลัย	***	เขาพระ	เดิมบางนางบวช	สุพรรณบุรี
112.	บ่อกรูวิทยา	**	บ่อกรู	เดิมบางนางบวช	สุพรรณบุรี
113.	ทุ่งคลีโคกช้างวิทยา	*	โคกช้าง	เดิมบางนางบวช	สุพรรณบุรี
114.	บางปลาม้า "สูงสูมารมดงวิทย"	***	โคกคราม	บางปลาม้า	สุพรรณบุรี
115.	หรรษาสุจิตตวิทยา 2	**	มะขามล้ม	บางปลาม้า	สุพรรณบุรี
116.	บางแม่หม้ายราษฎร์รังสฤษดิ์	**	บางใหญ่	บางปลาม้า	สุพรรณบุรี
117.	ศรีประจันต์ "เมธีประมุข"	**	ศรีประจันต์	ศรีประจันต์	สุพรรณบุรี
118.	สรวงสุทธาวิทยา	**	ปลายนา	ศรีประจันต์	สุพรรณบุรี
119.	วังห้าวราษฎร์สามัคคี	*	วังห้าว	ศรีประจันต์	สุพรรณบุรี
120.	บางลี่วิทยา	***	สองพี่น้อง	สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี

โรงเรียน			ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
121.	สองพี่น้องวิทยา	**	บางตาเถร	สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี
122.	บ่อสุพรรณวิทยา	**	บ่อสุพรรณ	สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี
123.	บรรหารแจ่มใสวิทยา 5	**	บางตาเถร	สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี
124.	หนองวัลย์ใบวิทยา	*	ทุ่งคอก	สองพี่น้อง	สุพรรณบุรี
125.	สามชุกรัตนโกคาราม	***	สามชุก	สามชุก	สุพรรณบุรี
126.	ทุ่งแฝกพิทยาคม	*	วังลึก	สามชุก	สุพรรณบุรี
127.	บรรหารแจ่มใสวิทยา 6	**	หนองสะเดา	สามชุก	สุพรรณบุรี
128.	สระยายโสมวิทยา	**	สระยาโสม	อู่ทอง	สุพรรณบุรี
129.	อู่ทอง	***	อู่ทอง	อู่ทอง	สุพรรณบุรี
130.	อู่ทองศึกษาลัย	**	อู่ทอง	อู่ทอง	สุพรรณบุรี
131.	ดอนคาวิทยา	**	ดอนคา	อู่ทอง	สุพรรณบุรี
132.	บรรหารแจ่มใสวิทยา 3	***	ด่านช้าง	ด่านช้าง	สุพรรณบุรี
133.	ด่านช้างวิทยา	*	นิคมกระเสียว	ด่านช้าง	สุพรรณบุรี
134.	หนองหญ้าไซวิทยา	**	หนองหญ้าไซ	หนองหญ้าไซ	สุพรรณบุรี

หมายเหตุ : *** หมายถึง โรงเรียนขนาดใหญ่

 ** หมายถึง โรงเรียนขนาดกลาง

 * หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็ก

ที่ ทม 1010 /0739

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพฯ

25 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย
เรียน ศึกษานิการเขต เขตการศึกษา 5

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม
2. รายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5

เนื่องด้วย นางสาวสมพร ภูมิเรศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 5 ” โดยมี อาจารย์วิจิตรวรรณ กิตติศักดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วี วรกวิน เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ใน การนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับ มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ในเขตการศึกษา 5 ดังเอกสารที่แนบ ตอบแบบสอบถามการศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และ การใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทยในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสมพร ภูมิเรศ ได้เก็บข้อมูลในการ ทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามีหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัดจะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 020705/669

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม เขตการศึกษา 5 ถนนสุริยวงศ์
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000

29 กุมภาพันธ์ 2543

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ / อาจารย์ใหญ่ โรงเรียน.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม

เนื่องด้วย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ได้รับหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร แจ้งว่านางสาวสมพร ภูมิเรศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 5 " โดยมี อาจารย์วิจิตรวรรณ กิตติศักดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรกวิน เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้ครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ในโรงเรียนของท่าน จำนวน 1 คน ได้ตอบแบบสอบถาม การศึกษาความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ดังเอกสารที่แนบ และได้โปรดส่งกลับไปยัง นางสาวสมพร ภูมิเรศ ภายในวันที่ 20 มีนาคม 2543

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน และได้โปรดมอบแบบสอบถามให้กับครูผู้สอนดังกล่าวได้ตอบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(พรสมบัติ คำตรง)

ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วย รักษาการในตำแหน่ง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวสมพร ภูมิเรศ
วันเดือนปีเกิด	19 สิงหาคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	144/27 ตำบลท่ามะกา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2526	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนอรุณประดิษฐ์
พ.ศ. 2532	ค.บ. (สังคมศึกษา) จากวิทยาลัยครูเพชรบุรี
พ.ศ. 2543	กศ.ม. (ภูมิศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาศักยภาพในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอน
วิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 5

บทคัดย่อ
ของ
สมพร ภูมิเวช

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภูมิศาสตร์
กุมภาพันธ์ 2544

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงความสามารถในการเลือก การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 5 โดยพิจารณาจากพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์การสอน ซึ่งศึกษาจากครูที่สอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับดังกล่าวในเขตการศึกษา 5 จำนวน 134 คน

ผลการศึกษาพบว่า ครูมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่สามารถเลือก ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง พื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์ของครูที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อความแตกต่างกันในด้านความสามารถในการเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอน แต่ครูที่มีพื้นฐานความรู้ทางภูมิศาสตร์สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนได้ดีกว่าครูที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านนี้ สำหรับครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่า 10 ปีจะมีความสามารถในการเลือกและการผลิตสื่อการเรียนการสอนดีกว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนภูมิศาสตร์น้อยกว่า 10 ปี แต่ประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการใช้สื่อการเรียนการสอน ขนาดของโรงเรียนที่ต่างกันจะมีผลต่อปริมาณและชนิดของสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพราะเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับแตกต่างกัน

A STUDY OF ABILITY IN INSTRUCTIONAL MEDIA SELECTION,
PRODUCTION AND UTILIZATION OF THAILAND GEOGRAPHY TEACHERS
AT THE SECONDARY SCHOOL IN EDUCATIONAL REGION FIVE.

AN ABSTRACT
BY
SOMPORN POOMARES

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Geography
At Srinakharinwirot University
February 2001

The objective of this study was to find out the capabilities of teacher in selecting, producing and utilizing of learning and teaching medias for teaching "Geography of Thailand" on senior high school level in "Educational region Five" The study was based on their basic knowledge level, and teaching experience. There were 134 geography teachers teaching at the level in the mentioned region.

The results of the study were revealed that over half of teacher could not produce and utilization of teaching medias correctly. The different level basic knowledge of teachers did not effect to the differences in selecting and utilizing of learning and teaching medias. However those teachers who had basic knowledge in geography could produce better learning and teaching medias than those having no basic knowledge in geography. Teachers with more than ten years of teaching experience could select better teaching medias than those having less. However, different teaching experience had no effect to the utilization of learning and teaching medias. Different size of school had significantly effected to the quantities and varieties of learning and teaching medias. The reason mainly due to the different amount of budget for different size of school being allocated.